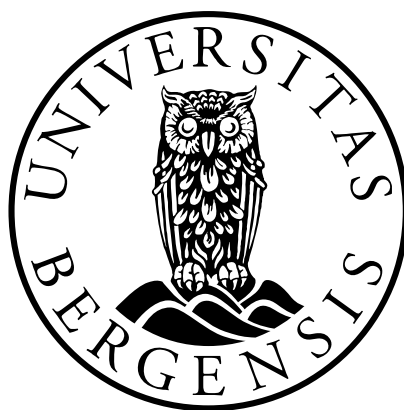

Det offentliges ansvar for selvstendige oppdragstakere

Kandidatnummer: 81

Antall ord: 14 903

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10.12.19

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Problemstilling og aktualitet.....	3
1.2 Avgrensninger og begrepsavklaring	3
1.3 Juridisk teori og videre fremstilling.....	5
2 Ansvar for andres skadeforvoldelse	6
2.1 Generelle utgangspunkt	6
2.2 Har det offentlige ansvar for selvstendige oppdragstakere etter gjeldende rett?.....	7
2.2.1 Lovarbeid om det offentliges ansvar	7
2.2.2 Rettspraksis	10
2.2.3 Juridisk teori.....	14
2.2.4 Konklusjon	17
3 Tilfeller hvor lovgiver eller domstolen har valgt å gjøre unntak fra hovedregelen	18
3.1 Petroleumsnæringen	18
3.2 Naboforhold.....	20
3.3 Sjøfartsnæringen.....	21
3.4 Kontraktshjelperansvaret	21
3.5 Utviklingen i offentlig omsorgsvirksomhet.....	22
3.6 Konklusjon.....	23
4 Bør det offentlige ha ansvar for oppdragstakere ved utførelse av visse offentlige oppgaver?	25
4.1 Det offentliges særlige stilling.....	26
4.2 Vedlikehold og drift av det offentlige veinettet.....	27
4.2.1 Veivedlikehold	27
4.2.2 Rettspolitiske hensyn.....	34
4.2.3 Vinterdrift.....	37
4.2.4 Konklusjon	39
4.3 Tilfeller hvor det offentlige er eier av eiendom.....	40
4.3.1 Utbedring av valglokale	40
4.3.2 Konklusjon	41
4.4 Tilfeller hvor det offentlige utøver makt overfor borgerne	42

4.4.1	Oppbevaring av beslag	42
4.4.2	Rettspolitiske hensyn.....	45
4.4.3	Konklusjon	46
5	Avsluttende betraktninger	47
	Kildeliste	49

1 Innledning

1.1 Problemstilling og aktualitet

Oppgavens tema er det offentlige ansvar for andres skadeforvoldelse og hvorvidt det offentlige kan delegere seg bort fra ansvar ved utøvelse av offentlige oppgaver. Situasjonen oppgaven tar for seg er hvor det offentlige som oppdragsgiver delegerer bort offentlige oppgaver til en oppdragstaker som uaktsomt volder skade på tredjemann. Det fører til følgende problemstilling:

Har det offentlige, som oppdragsgiver, ansvar for sine selvstendige oppdragstakere når disse volder skade på tredjemann under utføring av offentlige oppgaver?

Utgangspunktet i norsk rett er at oppdragsgiver ikke identifiseres med selvstendige oppdragstakere når den eller disse uaktsomt volder skade på tredjemann.¹ Ansvar ligger etter norsk rett på den som har handlet uaktsomt. Utførelsen av oppgaver som inngår i den offentlige virksomhet blir i stort omfang delegert til private aktører. Ved alle former for arbeid, i større eller mindre skala, vil skade på tredjemann kunne oppstå. I slike tilfeller kan det bli spørsmål om det offentlige bør være ansvarlig for oppdragstakers skadeforvoldelse på objektivt grunnlag.

Det offentlige ansvar for andres skadeforvoldelse ble drøftet i forbindelse med utarbeiding av skadeerstatningsloven av 1969.² Bruken av oppdragstakere har økt betydelig siden ikrafttreddelsen av skadeserstatningsloven, og derfor er det etter min mening viktig å få belyst rettslige spørsmål som kan gjøre seg gjeldende ved denne utviklingen.³

1.2 Avgrensninger og begrepsavklaring

Norsk erstatningsrett forutsetter at tre grunnvilkår må være oppfylt for å pålegge erstatningsansvar. Oppgaven retter seg mot vilkåret om ansvarsgrunnlag ved skade eller tap. Fremstillingen forutsetter at de øvrige grunnvilkårene, økonomisk tap og årsakssammenheng er oppfylt.

---

¹ Se Rt. 1967 s. 597 og Rt. 2015 s. 475, Askeland, s. 144

² Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 40-42 og 59, Statsansvarsutredningen, s. 36 og Innst. II, s. 23-28

³ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 42 og Prop.31 L (2015-2016), s. 1

Problemstillingen forutsetter at det offentlige har delegert bort utførelsen av en offentlig oppgave til en selvstendig oppdragstaker. Det offentlige er oppdragsgiver, mens private aktører er oppdragstakere og skadelidte er en tilfeldig tredjemann. Det avgrenses derfor mot forhold hvor private aktører er oppdragsgiver, skade som voldes på oppdragstakeren selv eller hans folk og skade som voldes av oppdragsgiver.

Opgaven gjelder skade som oppstår utenfor kontrakt, såkalt deliktansvar. Utgangspunktet er derfor den ulovfestede læren om erstatningsansvar. Problemstillingen retter seg primært mot et objektivt ansvar for det offentlige som oppdragsgiver. Det avgrenses derfor mot petroleumsløven (petrl.) § 10-9 om solidaransvar med skadevolder.⁴ Momenter ved lovregulerte erstatningsordninger blir likevel trukket inn i analysen der det finnes nødvendig.

Fremstillingen forsøker ikke å gi et svar på om det foreligger et generelt ulovfestet oppdragsgiveransvar etter norsk rett, men argumentasjonslinjer vedrørende et ulovfestet generelt oppdragsgiveransvar blir benyttet i fremstillingen.

Begrepet «det offentlige» forstås som et uttrykk for den virksomhet som er tillagt stat, fylke og kommune. Formuleringen «offentlige oppgaver» retter seg mot oppgaver av offentligrettslig karakter. Uttrykket omfatter utføring av offentlig virksomhet eller der hvor det offentlige ved lov er pålagt en plikt eller gitt en tillatelse. Eksempler av privatrettslig karakter blir trukket inn der det finnes nødvendig. Skillet mellom oppgaver av offentligrettslig og privatrettslig karakter er gjennomgående i oppgaven.

Med «selvstendige oppdragstakere» menes i denne fremstillingen private selvstendige oppdragstakere som utfører oppdrag for det offentlige. Forskjellen mellom arbeidstaker og oppdragstaker behandles nærmere i punkt 2.1.

---

⁴ Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet § 10-9: Ansvaret gjør at rettighetshaver hefter «i samme omfang og solidarisk med skadevolder», jf. petrl. § 10-9 første ledd. Denne regelen synes å være unik i norsk erstatningsrett ettersom den går inn for fullstendig identifikasjon. Rettighetshaver stilles dermed i samme posisjon som om det var han som forårsaket skaden, med de rettigheter for lemping av ansvar som medfølger. Rettighetshaver hefter solidarisk uansett hvilket ansvarsgrunnlag som påberopes av skadelidte.

1.3 Juridisk teori og videre fremstilling

Den videre fremstillingen er inndelt i tre kapitler. Oppgavens kapittel 2 og 3 følger rettsdogmatisk metode og utreder hva som er gjeldende rett.⁵ Analysen tar utgangspunkt i de rettskildefaktorene som er relevante for temaet og problemstillingen oppgaven reiser.⁶ Rettsdogmatiske arbeider har ofte en glidende overgang mellom forskjellige typer analyser, noe som også gjelder denne fremstillingen.⁷ Utgangspunktet for drøftelsen de lege ferenda er de momenter og hensyn som utledes av kapittel 2 og 3.⁸

Kapittel 2 redegjør for ansvaret for andres skadeforvoldelse og hvorvidt det offentlige, som oppdragsgiver, har ansvar for selvstendige oppdragstakere etter gjeldende rett. Kapittel 3 redegjør for ulike lovfestede og domstolskapte unntak fra hovedregelen om at man kun er ansvarlig for egne skadevoldende handlinger. Redegjørelsen gir innblikk i hvorfor lovgiver og domstolen har gjort unntak fra hovedregelen i disse tilfellene, og viser hvilke hensyn og vurderingsmomenter som kan utledes fra disse unntakene.

I kapittel 4 redegjør jeg for hva jeg mener burde være gjeldende rett. Innledningsvis presenteres det offentliges særlige stilling. Drøftelsen tar utgangspunkt i aktuelle typetilfeller som er fremhevet i lovforarbeid og juridisk teori. I selve drøftelsen benytter jeg de rettskilder som er mest relevante for det aktuelle typetilfellet.⁹ Internasjonale regler og rettspolitiske synpunkter blir brukt som inspirasjon til hvordan gjeldende rett etter min mening burde være.

---

⁵ Graver, Tidsskrift for rettsvitenskap 2008 s 149-178 – (TFR-2008-149)

⁶ Graver, s. 167, se nærmere i punkt 1.2

⁷ Graver, s. 172-173

⁸ Boe, s. 59-60

⁹ Eckhoff og Helgesen, s. 23

2 Ansvar for andres skadeforvoldelse

2.1 Generelle utgangspunkt

Utgangspunktet i norsk erstatningsrett er at man bare blir ansvarlig for egne erstatningsbetingende handlinger og unnlater. ¹⁰ Hovedregelen i oppdragsforhold er dermed at oppdragsgiver ikke er erstatningsansvarlig for selvstendige oppdragstakere når den eller disse uaktsomt volder skade på tredjemann. ¹¹ Dette gjelder både for det offentlige og for private aktører. Ansvarret ligger etter norsk rett derfor som utgangspunkt på den som har handlet uaktsomt. ¹² Skal det pålegges ansvar for andres skadevoldende handlinger eller unnlater kreves det «lovhjemmel eller en annen særlig begrunnelse». ¹³ Ansvar for andres skadevoldende handlinger og unnlater krever med andre ord at det ved lov eller på ulovfestet grunnlag etableres et identifikasjonsansvar eller konstrueres et avledet ansvar. ¹⁴ Lovgiver og domstolen har ved flere tilfeller gjort unntak fra hovedregelen ved å etablere eller konstruere et utvidet ansvar. ¹⁵ Der hvor lovgiver eller domstolen har gjort unntak fra hovedregelen er det «ved å anvende en kumulasjon av tilknytningspunkter» mellom den ansvarlige, aktøren og skadetilfelle. ¹⁶ Oppgaven gjelder det offentliges ansvar som oppdragsgiver for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse på tredjemann, såkalt aktiv identifikasjon. ¹⁷ Termen «aktiv identifikasjon» benyttes for å presisere at det er tale om identifikasjon på skadevoldersiden. ¹⁸

Oppgaven forutsetter et oppdragsforhold mellom en oppdragsgiver og en oppdragstaker. Skillet mellom en arbeidstaker og oppdragstaker er derfor av betydning for den videre redegjørelse. Her er det naturlig å ta utgangspunkt i arbeidsgivers objektive ansvar for arbeidstakers forsettlig eller uaktsomme skadeforvoldelse, jf. skadeserstatningsloven (skl.) § 2-1. ¹⁹ Arbeidsgiveransvaret er negativt avgrenset mot oppdragstakere. ²⁰ Bakgrunnen for avgrensningen er arbeidsgivers særlige tilknytning til arbeidstaker, hvor arbeidstaker er i et

---

¹⁰ Rt. 1986 s. 1386, på s. 1394, se også Hagstrøm og Stenvik, s. 206

¹¹ Rt. 2015 s. 475 (61).

¹² Askeland, s. 144, Rt. 2015 s. 475 (61)

¹³ Hagstrøm og Stenvik, s. 206, Kjelland, s. 219

¹⁴ Kjelland, s. 219, Se også Hagstrøm og Stenvik s. 207

¹⁵ Blant annet Skl. § 2-1, Petrl. § 7-3, jf. § 7-4, sjøl. § 151, granneloven § 9 og kontraktshjelperansvaret

¹⁶ Askeland, s. 165

¹⁷ Askeland, s. 19-20

¹⁸ Kjelland, s. 219

¹⁹ Lov om skadeserstatning av 13.juni 1969 nr. 26 (skadeserstatningsloven).

²⁰ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966) s. 42, Hagstrøm og Stenvik, s. 211

underdanighetsforhold hos arbeidsgiver. Arbeidsgiver har plikt til å instruere og kontrollere arbeidstaker i arbeidet som blir utført. Ansvar er på denne måte også et insentiv for arbeidsgiver til å veilede og kontrollere at arbeidet utføres på en sikkerhetsmessig måte.²¹ Oppdragsgiver har ikke samme rett eller plikt til å veilede og kontrollere oppdragstakere som en arbeidsgiver har overfor sine arbeidstakere.²² Tilknytningen mellom rettssubjektene blir av den grunn svakere. I motsetning til en arbeidstaker som utfører kontinuerlig arbeid for arbeidsgiveren, utfører oppdragstaker enkeltstående oppdrag. Denne forskjellen svekker tilknytningen ytterligere. Et annet moment er at en oppdragstaker, på samme måte som en arbeidsgiver, kan forsikre seg mot skade voldt av hans egne ansatte og dermed pulverisere tapet. Synspunktet er derfor at arbeidstaker bør ha en beskyttelse mot erstatningskrav, som en oppdragstaker ikke behøver.²³

Lovgiver og domstolen har på visse områder gjort unntak fra hovedregelen ved å etablere identifikasjonsansvar eller ved å konstruere et avledet ansvar for oppdragstakere. I kapittel 3 presenteres rettighetshavers ansvar etter petroleumsloven § 7-3, jf. § 7-4, en nabo sitt ansvar etter granneloven § 9, rederens ansvar etter sjøloven § 151, det ulovfestede kontraktshjelperansvaret og om utviklingen i offentlig omsorgsvirksomhet.²⁴

2.2 Har det offentlige ansvar for selvstendige oppdragstakere etter gjeldende rett?

2.2.1 Lovarbeid om det offentliges ansvar

I forarbeidene til skadeserstatningsloven, Statsansvarsutredningen, ble det gjort et forsøk på å lovfeste en regel om oppdragsgiveransvar for det offentlige.²⁵ Utredningen resulterte i et lovforslag hvor Statens og kommunenes erstatningsansvar ble nedfelt i forslaget § 1:

«Stat eller kommune er erstatningsansvarlig når det i det offentliges virksomhet voldes skade på uforsvarlig måte i forhold til skadelidte, ved forsett eller uaktsomhet fra noen

---

²¹ Prosser, s. 500-501

²² Hagstrøm og Stenvik, s. 211

²³ Hagstrøm og Stenvik, s. 210

²⁴ Se punkt 3.1 – 3.5

²⁵ NUT 1958:8 Utkast med motiver til lov om Statens og kommunenes erstatningsansvar (Statsansvarsutredningen)

som har opptrådt på det offentliges vegne, eller ved at forøvrig de krav som med rimelighet kan stilles til tjenesten er tilsidesatt».²⁶

Lovforslaget ovenfor ble aldri en realitet, men forslaget viser at spørsmålet om oppdragsgiveransvar for det offentlige har vært oppe til diskusjon i forbindelse med lovarbeid. Ettersom komiteen kom til at det offentlige burde pålegges ansvar for selvstendige oppdragstakere er de vurderingsmomentene komiteen la til grunn i forarbeidene av interesse for den videre drøftelsen.²⁷

I Innst. II til skadeserstatningsloven ble et lovforslag med bakgrunn i arbeidet med en felles lov om det offentliges og andre arbeidsgiveres erstatningsansvar utarbeidet.²⁸ Forslaget ville gjøre oppdragsgiver ansvarlig for oppdragstakers skadeforvoldelse i visse tilfeller. Ansvaret følger av lovforslagets § 2:

«1. Når noen i sin ervervsvirksomhet eller som eier eller bruker av fast eiendom har plikt til å treffe tiltak for å forebygge skade eller ulempe, men har overlatt til andre enn sine egne arbeidstakere å oppfylle plikten eller utføre tiltaket, har han samme erstatningsansvar som etter § 1 for oppdragstakeren og hans folk. Dette gjelder likevel ikke for skade som rammer oppdragstakeren selv eller hans folk.

2. Oppdragsgiver som er blitt ansvarlig for oppdragstaker eller hans folk etter første ledd, kan kreve dekning av oppdragstakeren».²⁹

Forslaget viser at komiteen ønsket å holde oppdragsgiver ansvarlig der hvor han har en «plikt til å treffe tiltak for å forebygge eller avverge skade» og overlater oppfyllelsen av plikten til oppdragstakeren. Skaden må etter forslaget være begått som ledd i oppdragsgivers «ervervsvirksomhet eller som eier eller bruker av fast eiendom». Heller ikke dette lovforslaget ble en realitet. Bakgrunnen var at regelen etter departementets syn syntes å «falle noe på siden av det som burde være rammen for loven».³⁰ Departementet fant heller ikke at det forelå noe «påtrengende behov for en slik utvidelse».³¹

---

²⁶ Statsansvarsutredningen, s. 50

²⁷ Se punkt 4.2 flg.

²⁸ NUT 1964:3 Innstilling om lov om Det offentliges og andre arbeidsgiveres erstatningsansvar m.m. Innstilling II (Innst. II)

²⁹ Innst. II, s. 56

³⁰ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 42

³¹ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 42

I Ot.prp nr. 48 (1965-1966) uttalte departementet likevel at «det kan tenkes særlige tilfelle hvor forholdene ligger slik an at domstolene på annet grunnlag vil holde det offentlige/arbeidsgiveren ansvarlig for slik skade».³² Uttrykket «særlige tilfelle» tilsier at rommet for unntak er meget snevert og at det kun er få tilfeller hvor et unntak kan komme til anvendelse. Formuleringen «slik skade» retter seg mot mulige tilfeller hvor det offentlige eller en privat arbeidsgiver kan holdes ansvarlig for skade voldt ved uforsvarlig adferd av en selvstendig oppdragstaker.³³

Departementet gir uttrykk for noen vurderinger vedrørende det offentliges ansvar for selvstendige oppdragstakere i sjøfartsforhold som er av interesse for mulige unntak, jf. formuleringen «særlige tilfelle». Departementet uttaler at «[d]et kan imidlertid tenkes anført at når det er en statsoppgave å forestå skipskontrollen, kan staten ikke bli fri det ansvar den ellers skulle ha hatt, ved å overlate kontrollen til private, selvstendige oppdragstakere».³⁴ Uttalelsen gir uttrykk for at det offentlige ikke blir fri for ansvar når utførelsen av statsoppgaver delegeres til private aktører. Etter min mening er det gode grunner som taler for at det offentlige på visse områder ikke bør bli fri for ansvar når utførelsen av offentlige oppgaver delegeres til private aktører.³⁵

På den annen side uttalte departementet at dette ikke er «noen bindende slutning» og at statens oppgave først og fremst er å sørge for at «det blir gjennomført en betryggende ordning når det gjelder sjødyktighetskontrollen».³⁶ Denne uttalelsen trekker i retning av at statens oppgave kun er å opprette en «betryggende ordning». I tilfellet med skipskontrollen er jeg enig i departementets vurderinger. Etter min mening vil derimot uttalelsen ikke ha generell vekt. Uttalelsen gjelder spesifikt for kontroll av skip og hvor skade og tap har årsak i feil eller forsømmelser begått av skipskontrollen. Situasjonen mellom skipskontroll og øvrige offentlige oppgaver er ikke nødvendigvis like. For visse statsoppgaver er det ikke er tilfredsstillende eller mulig å opprette en slik «betryggende ordning». Hagstrøm har et tilsvarende syn om uttalelsens generelle vekt.³⁷

---

³² Ot.prp. nr. 48 (1965-1966) s. 42

³³ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966) s. 42

³⁴ Ot.prp nr. 48 (1965-1966), s. 59

³⁵ Se kapittel 4 flg.

³⁶ Ot.prp nr. 48 (1965-1966), s. 59

³⁷ Hagstrøm, s. 435

Det sentrale for denne oppgaven er at forarbeidene åpner for at domstolen i «særlige tilfelle» kan holde det offentlige ansvarlig for skade på «annet grunnlag» enn etter skl. § 2-1. Spørsmålet er dermed om domstolen har benyttet seg av åpningen fra lovgiver og nærmere avklart spørsmålet om det offentliges ansvar for selvstendige oppdragstakere.³⁸

2.2.2 Rettspraksis

Rettspraksis avsagt før lovarbeidet med skadeserstatningsloven er etter min mening ikke relevant for denne delen av fremstillingen ettersom denne delen redegjør for om domstolene, med bakgrunn i uttalelsen i forarbeidene, på annet grunnlag har holdt det offentlige erstatningsansvarlig.³⁹ Erstatningsretten er i stor grad ulovfestet og utvalget fremhevet eksplisitt at «rettspraksis representerer (...) det eneste pålitelige materialet for kartleggingen av gjeldende rett».⁴⁰ Lovgiver har her allerede tatt stilling til den rettspraksis som forelå før ikrafttredelsen av skadeserstatningsloven. Rettspraksis på området er imidlertid sparsom, og av den grunn blir rettspraksis avsagt før skadeserstatningsloven likevel behandlet i andre deler av fremstillingen. Et annet moment er at alle vurderingene som ble gjort i forbindelse med lovarbeidet ikke nødvendigvis er i tråd med utviklingen i samfunnet.

Det er kun et fåtall av avgjørelser som tar opp problematikken rundt det offentliges ansvar for oppdragstakers skadeforvoldelse. Ved spørsmål om identifikasjon har rettspraksis en særlig fremtredende rolle, noe som kommer til uttrykk i Rt. 2015 s. 475 avsnitt 91:

«Mer overordnet må det ved tolkningen av skadeserstatningsloven § 2-1 sees hen til at bestemmelsen inngår i et sett av regler om aktiv identifikasjon som i høy grad er skapt gjennom rettspraksis, og som – med forbehold for de begrensninger som følger av positiv rett – må kunne utvikles og tilpasses blant annet i lys av samfunnsutviklingen og ulike måter å organisere virksomhet på».⁴¹

Avgjørelser fra domstolene, fortrinnsvis Høyesterett, har derfor stor vekt ved spørsmål om ansvar for andres skadeforvoldelse.

---

³⁸ Eckhoff og Helgesen, s. 23

³⁹ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 42, se punkt 2.2.1

⁴⁰ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 31, se også Statsansvarsutredningen, kap. 2

⁴¹ Se også HR-2017-2292-A avsnitt 30

Rt. 2002. s. 253 A (Asfaltkantdommen)

Saken gjaldt en trafikkulykke hvor en motorsyklist omkom etter å ha sklidd på nylagt asfalt. Vegvesenet hadde delegert utbedring av veidekket på E16 gjennom Nes tunnel og ca. 600 m nordover etter tunnelen til en privat entreprenør. Etter utbedringen fikk hver kjørebane fire langsgående asfaltkanter på mellom 1-2 centimeter. Situasjonen på ulykkestidspunktet var at asfaltkantkantene inne i tunnelen var frest ned, mens utenfor tunnelen var asfaltkantene fortsatt mellom 1-2 cm. Vegvesenets skilttoppsynsmann hadde vært tilstede morgenen ulykken skjedde og det ble bestemt at det kun skulle settes opp skilt med «fare for steinsprut» på den aktuelle strekningen. Staten ble holdt ansvarlig i medhold av arbeidsgiveransvaret, jf. skl. § 2-1, og ved anvendelse av læren om ansvar ved anonyme og kumulative feil.⁴²

Det sentrale for oppgavens problemstilling følger av annenvoterende (flertallet) sin uttalelse på s. 267 andre avsnitt:

«Siden arbeidsgiveransvaret ikke bare omfatter feil fra identifiserte arbeidstakere, men også anonyme og kumulative feil, og staten har akseptert at den også hefter for feil som er begått av veientreprenøren, finner jeg ikke grunn til å gå inn på hvem som burde ha sørget for at det ble satt opp skilt».

Uttalelsen viser at staten aksepterte at den også heftet for feil begått av entreprenøren. Annenvoterende legger her statens aksept for feil begått av veientreprenøren uprøvd til grunn. Han fant derfor ikke grunn til å gå inn på hvem som handlet uaktsomt.

Hagstrøm og Stenvik er av den oppfatning at denne avgjørelsen kan «hevdes å bygge på en regel om oppdragsgiveransvar innenfor sitt område».⁴³ De begrunner synspunktet med at domstolen ikke er bundet av partenes anførsler om rettsspørsmål.⁴⁴ Ettersom det er staten som er part i denne saken er aksepten fra staten om at den også hefter for feil fra entreprenøren interessant. Det er viktig å skille mellom staten som part i denne saken og staten som lovgiver. Det er imidlertid verdt å merke seg at staten, i en situasjon som denne oppgaven

---

⁴² Ot.prp. nr. 48 (1965-1966) s. 78-79 – Læren om anonyme og kumulative feil gjør at arbeidsgiver holdes ansvarlig selv om det ikke kan påvises hvem av arbeidsgivers folk som begikk den erstatningsbetingende feilen. «Tilsvarende gjelder dersom det er begått flere feil eller forsømmelser som ikke hver for seg er tilstrekkelig til å betinge ansvar, men hvor hele forholdet sett i sammenheng må anses erstatningsbetingende».

⁴³ Hagstrøm og Stenvik, s. 248

⁴⁴ Hagstrøm og Stenvik, s. 248, Se også Lov om mekling og rettergang i sivile tvister av 17.juni 2005 nr. 90 (tvisteloven) § 11-3

regulerer, har valgt å akseptere ansvar for feil begått av veientreprenøren. Denne aksepten kan ses som et unntak fra hovedregelen om at det offentlige ikke er ansvarlig for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse på tredjemann.

Dommen gir etter min mening i større grad uttrykk for at arbeidsgiveransvaret også gjelder der hvor det er faktisk usikkerhet knyttet til om det var arbeidsgivers folk eller oppdragstakers folk som forårsaket skaden. Dommen representerer i så måte en utvidelse og presisering av læren om anonyme og kumulative feil.⁴⁵ Likevel mener jeg at dersom en lignende sak kommer opp for domstolen kan det med bakgrunn i uttalelsen om statens aksept argumenteres for at staten kan holdes ansvarlig på objektivt grunnlag.

Rt. 1967 s. 597 (Asfaltklumpdommen)

I denne saken var Høyesterett derimot avvisende til et ansvar overfor selvstendige oppdragstakere. Saken gjaldt en ulykke hvor en seks år gammel gutt ble alvorlig skadet under reparasjonsarbeid på en kommunal skole. Entreprenøren fikk tillatelse av kommunen til å kaste asfaltbiter ut av et vindu i fjerde etasje, mot at visse sikkerhetstiltak ble overholdt. Som en følge av denne praksisen ble gutten truffet i hodet av oppbrukt asfalt når denne ble kastet ut av vinduet, og fikk påført alvorlige hodeskader. Kommunen ble ansett erstatningspliktig. Kommunens bygningssjef hadde satt årsaksrekken i gang ved å gi entreprenøren tillatelse til å bruke en irregulær og farlig arbeidsmåte.⁴⁶ Det var tatt forbehold om avsperring og vakt ved utkastning av asfalt, men det måtte bebreides kommunen som uaktsomt at det ikke var kontrollert at sikkerhetstiltakene var iverksatt. Sperringsmateriellet var heller ikke tilfredsstillende.

Førstvoterende uttalte at hovedregelen etter norsk rett er at oppdragsgiver ikke er ansvarlig for oppdragstakers skadeforvoldelse, jf. s. 598. Høyesterett kom til at «Skien kommune, må bli ansvarlig på grunn av uaktsomhet» som følge av bygningssjefens aktive rolle i hendelsesforløpet, jf. s. 599. Sakens faktum lå slik an at Høyesterett, ut fra rimelighets- og gjenopprettingshensyn, måtte komme til at kommunen skulle dekke erstatningskravet. Entreprenøren hadde ikke ansvarsforsikring og var ikke søkegod. Det ville ført til at gutten,

---

⁴⁵ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966) s. 78-79

⁴⁶ Sammendrag Lovdata, Rt. 1967 s. 597

som var 6 år på skadetidspunktet, risikerte å ha et uoppfylt krav på erstatning hos entreprenøren.

Denne avgjørelsen gir etter min mening et godt bilde på at Høyesterett, ved spørsmål om oppdragsgiveransvar, strekker seg langt for å avgjøre saken på andre ansvarsgrunnlag. Høyesterett løser det forelagte spørsmål ved å anvende en streng culpanorm for bygningssjefens manglende kontroll og oppfølging av oppdragstakeren.

Rt. 2015 s. 475 (Advokatansvar)

Saken gjaldt en daværende partner i et advokatfirma som i tilknytning til utførelsen av et oppdrag forsettlig og planmessig tilegnet seg verdier i form av aksjer i familieselskaper som hadde tilhørt klientens barn.⁴⁷ Høyesterett kom til at advokatfirmaet måtte hefte på grunnlag av arbeidsgiveransvaret. Førstvoterende kom imidlertid med en uttalelse om oppdragsgiveransvaret. I avsnitt 91 uttaler førstvoterende:

«Som fremholdt av Bjarte Askeland, Erstatningsrettslig identifikasjon, 2002, side 144, er hovedregelen i norsk rett at oppdragsgiver ikke identifiseres med selvstendig oppdragstaker når sistnevnte culpøst volder skade utenfor kontraktsforhold. Jeg ser ikke grunn til å gå inn på rekkevidden av mulige unntak fra denne hovedregelen, da jeg er kommet til at Haavind må hefte på grunnlag av arbeidsgiveransvaret etter skadeserstatningsloven § 2-1».

Som det siterte ovenfor viser er hovedregelen i norsk rett at oppdragsgiver ikke identifiseres med selvstendig oppdragstaker når sistnevnte uaktsomt volder skade på tredjemann. Det interessante følger derimot av neste setning ved at førstvoterende «ser ikke grunn til å gå inn på rekkevidden av mulige unntak fra denne hovedregelen». Uttalelsen viser etter min mening at unntak fra hovedregelen kan forekomme, men at Høyesterett i nyere tid ikke har fått aktuelle saker til behandling. Jeg mener at utøvelse av offentlig virksomhet er tilfeller som er mest aktuelle, selv om uttalelsen er gitt i tilknytning til et generelt ulovfestet oppdragsgiveransvar.⁴⁸

---

⁴⁷ Sammendrag Lovdata – Rt. 2015 s. 475

⁴⁸ Se kapittel 4

Som en oppsummering er foreliggende rettspraksis tydelig på at spørsmålet ikke er avklart etter norsk rett, verken for det offentlige eller generelt. Tendensen er at Høyesterett løser de forelagte spørsmål ved å anvende andre ansvarsgrunnlag enn ved å avklare rekkevidden av mulig unntak fra hovedregelen.⁴⁹

2.2.3 Juridisk teori

Det store utgangspunktet etter norsk rettskildelære er at det er lov som skaper ny rett, jf. GrL. § 75 bokstav a.⁵⁰ Rettspraksis har en viss rettskapingende virksomhet, særlig på ulovfestede rettsområder, for eksempel erstatningsrett.⁵¹ Juridisk teori fungerer i all hovedsak som støtteargument ved rettslig argumentasjon.⁵² Juridisk teori kan ofte peke på problemstillinger som ikke er kommet opp i praksis og drøfte hva som anses som den herskende rettsoppfatning i det aktuelle tilfellet.⁵³ Eksempler hvor juridisk teori har tatt til orde for en lære som enda ikke er adoptert av domstolene eller lovgiver, og hvor domstolene eller lovgiver senere har adoptert læren er blant annet det ulovfestede objektive ansvaret, læren om passivitetsvirkninger og læren om misbruk av forvaltningsmyndighet.⁵⁴

Spørsmålet er dermed om juridisk teori har forsøkt å avklare rekkevidden av et unntak fra hovedregelen om at oppdragsgiver ikke er ansvarlig for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse – særlig når det offentlige er oppdragsgiver.

Etter vedtakelsen av skadeserstatningsloven har spørsmålet om et ulovfestet ansvar for selvstendige oppdragstakere, både for det offentlige og på generelt grunnlag, blitt behandlet av flere juridiske forfattere.

Hagstrøm er den forfatteren som i størst grad har behandlet spørsmålet om det offentliges erstatningsansvar, herunder ansvar for selvstendige oppdragstakere.⁵⁵ Han er noe tilbakeholden i sin konklusjon. Han er av den oppfatning at det offentlige ikke kan holdes ansvarlig for enhver som handler i det offentliges interesse, men at det er for snevert å

---

⁴⁹ Se Asfaltklumpdommen, og Asfaltkantdommen, se også Rt. 1967 s. 697 (Lier-dommen)

⁵⁰ Lov 17. mai 1814 Grunnloven (grl.)

⁵¹ Eckhoff og Helgesen, s. 192 flg.

⁵² Nygaard (2015), s. 110

⁵³ Nygaard (2015), s. 229

⁵⁴ Eckhoff og Helgesen, s. 271-275

⁵⁵ Hagstrøm, s. 430-441

utelukke et slikt ansvar helt.⁵⁶ Hagstrøm fremhever derimot at det finnes gode holdepunkter i juridisk teori for å holde det offentlige ansvarlig for selvstendige oppdragstakere på ulovfestet grunnlag.⁵⁷

I samarbeid med Stenvik går derimot Hagstrøm lengst i å hevde at det på visse områder er en regel om oppdragsgiveransvar for det offentlige. De mener som nevnt at Asfaltkantdommen kan «hevdes å bygge på en regel om oppdragsgiveransvar innenfor sitt område».⁵⁸ Området det er tale om er det offentliges oppdragsgiveransvar ved veivedlikehold.⁵⁹ Hagstrøm og Stenvik tillegger uttalelsen rettskildevekt ettersom domstolen ikke er bundet av partenes rettslige anførsler.⁶⁰ De er av den oppfatning at spørsmålet kommer på spissen der hvor «virksomheten ikke kan sies å innebære en «ekstraordinær risiko», slik at det ulovfestede objektive ansvaret ikke kommer til anvendelse».⁶¹ De fremhever blant annet veivedlikehold og pleietjenester som oppgaver hvor det ofte er tilfellet, og som derved kan antas å være omfattet av et utvidet ansvar for det offentlige.⁶² Hagstrøm og Stenvik oppsummerer gjeldende rett som at det er gode grunner som taler for et utvidet ansvar for det offentlige, men at om og hvor langt et slikt ansvar rekker fortsatt er usikkert.⁶³ Askeland har et tilsvarende syn på det offentliges ansvar for andres skadeforvoldelse. Askeland konkluderer med at gode grunner taler for et identifikasjonsansvar for det offentlige, men at «spørsmålet om rekkevidden av det offentliges identifikasjonsansvar impliserer flere større prinsipielle spørsmål» og krever en større redegjørelse.⁶⁴

Selv om jeg mener at Hagstrøm og Stenvik går for langt i å hevde at asfaltkantdommen bygger på en regel om oppdragsgiveransvar på sitt område, er jeg enig i at veivedlikehold på vegne av det offentlige er et typetilfelle hvor et oppdragsgiveransvar er aktuelt. Både Askeland, Hagstrøm og Stenvik fremhever at det er gode grunner som taler for et objektivistisk ansvar for det offentlige. Jeg tolker disse uttalelsene dithen at det offentliges særlige stilling kan begrunne andre regler for det offentlige enn private, og dermed gjøre et objektivistisk ansvar ved utførelsen av offentlige oppgaver aktuelt.

---

⁵⁶ Hagstrøm, s. 440

⁵⁷ Hagstrøm, s. 434

⁵⁸ Hagstrøm og Stenvik, s. 248, se punkt 2.2.2

⁵⁹ Se punkt 4.3

⁶⁰ Se pkt. 2.1 om Asfaltkantdommen

⁶¹ Hagstrøm og Stenvik, s. 249

⁶² Hagstrøm og Stenvik, s. 249

⁶³ Hagstrøm og Stenvik, s. 249

⁶⁴ Askeland, s. 170

Askeland går derimot lengst i å hevde at det foreligger et generelt oppdragsgiveransvar i norsk rett. Han hevder at det er grunnlag for å oppstille en generell ulovfestet regel om oppdragsgiveransvar.⁶⁵ Han mener at det må foretas en konkret vurdering hvor relevante momenter særlig er om skaden er voldt ved en virksomhet som har funnet sted i oppdragsgivers interesse, av en innretning eller annen gjenstand som oppdragsgiveren eier og om virksomheten eller gjenstanden representerer en viss risiko for skade.⁶⁶ Askeland begrunner sitt synspunkt blant annet med Rt. 1874 s. 142 (Bølgeslagdommen) som gjaldt hvorvidt et interessentselskap kunne holdes ansvarlig for skade som ble forårsaket av at deres selvstendige oppdragstaker uaktsomt lot tømmeret støte mot skadelidtes elvebredd. Interessentselskapet ble holdt ansvarlig for skaden fordi oppdraget skjedde for selskapets regning, med selskapets tømmer og det var tømmeret som påførte skaden, jf. Bølgeslagdommen, på s. 159 nest siste avsnitt. Dommens alder gjør det derimot betenkelig å tillegge avgjørelsen for mye vekt.⁶⁷

Nygaard synes også å være av den oppfatning at oppdragsgiver på generelt grunnlag bør identifiseres med oppdragstaker. Han konkluderer med at «alt i alt kan det sjå ut til at også for sjølvstendige oppdragstakarars feil kan det blir tale om objektivt ansvar».⁶⁸ Han begrunner synspunktet med at skadelidtes rettslige stilling ikke bør bli svekket som følge av at arbeidsgiveren velger å overlate utføringen av arbeidet til en selvstendig oppdragstaker.⁶⁹ Nygaard er likevel av den oppfatning at ansvaret er uklart og at rekkevidden er usikker.⁷⁰

Etter min mening er vurderingsmomentene Askeland og Nygaard fremhever interessante selv om de gjelder et generelt ulovfestet oppdragsgiveransvar. Momentene gir uttrykk for at tilknytningen til skaden og skadelidte noen ganger er av en slik karakter at oppdragsgiver ikke bør være fri for ansvar.

Gjennomgangsmelodien i juridisk teori er at det er gode grunner som taler for et utvidet offentlig ansvar, men at den nærmere rekkevidden ikke er nevneverdig avklart. Det virker klart at lovgiver eller domstolen må avklare spørsmålet.

---

⁶⁵ Askeland, s. 176

⁶⁶ Askeland, s. 176

⁶⁷ Eckhoff og Helgesen, s. 183-184

⁶⁸ Nygaard (2007), s. 251

⁶⁹ Nygaard (2007), s. 251

⁷⁰ Nygaard (2007), s. 250-251

2.2.4 Konklusjon

Hovedregelen er at oppdragsgiver ikke er ansvarlig for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse på tredjemann.⁷¹ Forarbeidene til skadeserstatningsloven åpner for at det offentlige kan holdes ansvarlig også for selvstendige oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse, da spesielt ved utøvelse av statsoppgaver.⁷²

Det gjennomgående i de ovennevnte kildene er at det er gode grunner som taler for at det offentlige i visse tilfeller burde ha ansvar for selvstendige oppdragstakere. Rettspraksis åpner for unntak fra hovedregelen, men rekkevidden av et slikt unntak er fortsatt usikkert.

Tendensen har vært at domstolen har vært tilbakeholden med å statuere unntak fra hovedregelen. De aktuelle sakene er avgjort ved å anvende alternative ansvarsgrunnlag.⁷³ Juridisk teori kan heller ikke sies å avklare rettstilstanden, men noen vurderingsmomenter blir trukket frem. Askeland trekker frem tilknytningen til skaden og skadelidte, Nygaard viser til at skadelidte ikke bør få redusert sin erstatningsrettslige stilling som følge av oppdraget blir delegert.

Det offentlige kan som utgangspunkt delegere bort offentlige oppgaver med ansvarsbefriende virkning etter gjeldende rett. Spørsmålet om det offentliges ansvar for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse anses uavklart, og spørsmålet behøver avklaring fra lovgiver eller domstolen.

---

⁷¹ Askeland, s. 144, Rt. 2015 s. 475, se også punkt 2.1

⁷² Se punkt 2.2.1

⁷³ Se punkt 2.2.2

3 Tilfeller hvor lovgiver eller domstolen har valgt å gjøre unntak fra hovedregelen

Selv om det generelle utgangspunktet i norsk erstatningsrett er at man kun er ansvarlig for egne skadevoldende handlinger, har lovgiver og domstolen funnet det nødvendig å utvide ansvaret på noen områder.⁷⁴ Utviklingen av et utvidet ansvar har i flere tilfeller funnet sted ved at lovgiver setter rammene for ansvaret og hvor domstolen utvider ansvaret i lys av samfunnsutviklingen.⁷⁵ Forsikringsnæringen har fått en rolle i denne utviklingen ved at lovgiver har pålagt det offentlige i visse tilfeller plikt til å tegne ulykkesforsikring for potensielle skadelidte.⁷⁶ Unntakene som presenteres nedenfor gjelder ikke det offentlige spesielt, men er eksempler hvor lovgiver og domstolen har gjort unntak fra hovedregelen. Vurderingsmomentene og hensynene som begrunner unntakene kan tydeliggjøre hva lovgiver anser som «særlige tilfelle».⁷⁷

Drøftelsen bruker til en viss grad analogier fra andre lovbestemmelser, jf. Rt. 1957 s. 778 (Sirkusteltdommen). Saken gjaldt dobbeltsalg av en muntlig fordring, hvor retten benyttet en analogi fra gjeldsbrevloven § 29 andre ledd om enkle gjeldsbrev for å løse spørsmålet.⁷⁸ Eckhoff og Helgesen fremhever at «det kan være et tilleggsargument av en viss verdi at den løsning man går inn for, er lovfestet på et beslektet område».⁷⁹ Oppgavens bruk av disse lovfestede og ulovfestede identifikasjonsunntakene er ikke som direkte analogier. Unntakene blir brukt som inspirasjon for å se hvilke hensyn og vurderingsmomenter lovgiver og domstolen har lagt til grunn når de har gjort unntak fra hovedregelen.

3.1 Petroleumsnæringen

Det følger av petrl. § 7-3 første ledd, jf. § 7-4 andre ledd bokstav a at «rettighetshaver er erstatningsansvarlig for forurensningsskade uten hensyn til skyld», og at ansvar for

---

⁷⁴ Se punkt 2.1

⁷⁵ Eckhoff og Helgesen, s. 197 og Nygaard (2015), s. 168-169

⁷⁶ Opplæringsloven § 13-3b, se punkt 3.1.5

⁷⁷ Ot.prp. nr. 48 (1965.1966), s. 42, se punkt 2.2.1

⁷⁸ Lov 17. februar 1939 nr. 1 om gjeldsbrev

⁷⁹ Eckhoff og Helgesen, s. 140

forurensningsskade «kan ikke gjøres gjeldende» mot selvstendige oppdragstakere.⁸⁰ Forarbeidene til petroleumsloven viser til den tilsvarende bestemmelse i den tidligere petroleumsloven hvor det er forutsatt at rettighetshaver har et objektivt ansvar.⁸¹ En rettighetshaver er en fysisk eller juridisk person som etter loven har tillatelse til undersøkelse, utvinning, transport og utnyttelse, jf. petrol. § 1-6 bokstav j.

I forarbeidene til petroleumsloven er et objektivt ansvar for rettighetshaver begrunnet med at rettighetshaver er den som har tillatelse til å drive petroleumsvirksomhet og som er pliktsubjekt etter loven.⁸² Dette viser at der hvor et rettssubjekt ved lov har fått tillatelse til å utføre en viss virksomhet kan det være et moment som taler for å holde vedkommende rettssubjekt ansvarlig for andres skadevoldende handlinger. Tillatelse gis kun til økonomisk solide selskaper og det er derfor naturlig at rettighetshaver er den som bærer ansvaret for erstatningskrav.⁸³

Skadepotensialet ved «forurensningsskade» er stort og kan ramme mange interesser, erstatningskrav kan dermed bli formidable. Skadelidtes dekningsmulighet er derfor fremhevet i NOU 1981:33 som en begrunnelse for et objektivt ansvar for rettighetshaveren.⁸⁴

Rettighetshaver har de fremste økonomiske interessene i virksomheten og vedkommende er den som nyter fortjenesten av arbeidet.⁸⁵ Skaden er et resultat av arbeid som er satt i verk av rettighetshaveren.

Forarbeidene til petroleumsloven fremhever at rettighetshaver har den «avgjørende myndigheten».⁸⁶ Rettighetshaver er den øverste leder og kontrollør av virksomheten. Rettighetshaveren har dermed et visst element av kontroll over hvilket arbeid oppdragstakeren kan foreta, sådan en viss instruksjonsmyndighet.⁸⁷ Den skade som forårsakes er på et område hvor rettighetshaver skal ha kontroll på skaderisikoen. Tilknytningen mellom rettighetshaver, oppdragstakeren og skadelidte er derfor sterkere enn ved et ordinært oppdragsforhold. På

---

⁸⁰ Hammer, Stang, m.fl., s. 546

⁸¹ Ot.prp. nr. 72 (1982-1983) Lov om petroleumsvirksomhet, s. 72

⁸² Hammer, Stang, m.fl., s. 546

⁸³ Hammer, Stang, m.fl., s. 546

⁸⁴ NOU 1981:33 Erstatningsansvar for forurensningsskade som følge av petroleumsvirksomhet på norsk kontinentalsokkel, Utkast til lovregler, s. 21-22

⁸⁵ Ot.prp. nr. 72 (1982-1983), s. 74

⁸⁶ NOU 1981:33, s. 21

⁸⁷ Hammer, Stang, m.fl., s. 546

bakgrunn av disse momentene kan det utledes en forventning om at rettighetshaver holdes ansvarlig.

3.2 Naboforhold

Det følger av grannelova (gl.) § 9 at «[d]et økonomiske tapet nokon lid av skade eller ulempe i strid med nokor føresegn i §§ 2-5 er den ansvarlege skyldig til å bøta, anten han sjølv eller nokon han svarar for, har gjort seg skuldig i aktløyse eller ikkje.»⁸⁸

Bestemmelsen viser at den som er ansvarlig for å «setje i verk noko som urimelig eller uturvande er til skade eller ulempe» på naboers eiendom, jf. gl. § 2, er erstatningsansvarlig uten hensyn til om «han sjølv eller nokon han svarar for» har forårsaket skaden eller ulempen. Forarbeidene til naboloven fremhever at det er tale om et objektivt ansvar.⁸⁹

I NUT 1957:3 begrunnes et objektivt ansvar med at det er den som setter i verk arbeidet som får fortjenesten av tiltaket og derfor også bør ha ansvaret for den skade som arbeidet fører med seg.⁹⁰ Videre fremhever utvalget at den ansvarlige ikke stilles i noen dårligere stilling enn om han hadde utført arbeidet selv, og at han av den grunn bør bære erstatningsansvaret.⁹¹

Oppdragsgiveren har den «avgjørende myndighet» i naboforhold og derfor adgang til å instruere oppdragstakeren i sitt oppdrag.⁹² Tilknytningen mellom oppdragsgiver og skadelidte er sterkere enn i et ordinært oppdragsforhold. Det begrunner en forventning hos skadelidte om at den som setter i gang arbeidet bør holdes ansvarlig. Den skade som forekommer er ofte avgrenset til et område som den ansvarlige har kontroll over. På bakgrunn av de momenter nevnt ovenfor er det naboen som er nærmest til å bære erstatningsansvar for skade ved det arbeid han har satt i gang.

---

⁸⁸ Lov 16. juni 1961 nr. 15 om rettshøve mellom grannar (grannelova)

⁸⁹ Ot.prp. nr.24 (1960–1961) Om lov om rettshøve mellom grannar, s. Falkanger og Falkanger, s. 447

⁹⁰ NUT 1957:3 Rådsegn 2 – Om eigeomsretten i grannehøve, s. 22

⁹¹ NUT 1957:3, s. 22

⁹² Se punkt om petroleumsnæringen

3.3 Sjøfartsnæringen

Det følger av sjøloven § 151 første ledd at «[r]ederen svarer for skade som er forårsaket ved feil eller forsømmelse i tjenesten av skipsfører, mannskap, los, slepebåt eller andre som utfører arbeid i skipets tjeneste».⁹³ Rederens ansvar gjelder dermed for alle «som utfører arbeid i skipets tjeneste». Formuleringen er vid og ansvaret omfatter etter sin ordlyd selvstendige oppdragstakere. Falkanger og Bull anfører at bestemmelsen favner videre enn selvstendige oppdragstakere, da det ikke kan oppstilles krav om kontraktsforhold mellom partene.⁹⁴

Rederens objektive ansvar begrunnes ut fra skadevolderens tilknytning til skipet og den virksomhet skipet bedriver.⁹⁵ Fortjenesten av arbeidet tilfaller rederen og det synes da også rimelig at rederen er ansvarlig for skade som forårsakes av «hjelperne». På samme måte som ved petroleumsvirksomhet er sjøfart et særegent område hvor skaderisikoen er høy. Et annet moment er skadelidtes dekningsmuligheter ettersom et erstatningskrav i sjøfarten ofte kan bli formidabelt. For skadelidte er det viktigst å få dekning for sitt tap, og der er rederen det naturlige valget.⁹⁶ Sjøfarten er et område hvor oppdragstakere blir brukt i stor grad og feilene blir ofte begått av oppdragstakerne. Falkanger og Bull fremhever derfor at det ikke er rimelig om rederen kan delegere seg bort fra erstatningsansvar.⁹⁷

Skadelidte har gjerne en forventning om at rederen er ansvarlig for skade som forvoldes på oppdrag i skipets tjeneste. I alle tilfeller er det noen med tilknytning til skipet og dermed også rederen som forvolder skaden. Det kan være vanskelig å skille mellom rederens arbeidstakere og hvem som er oppdragstakere ved arbeid på eller ved skipet.

3.4 Kontraktshjelperansvaret

Kontraktshjelperansvaret gjelder debtors ansvar for riktig oppfyllelse av kontrakten med kreditor. Ansvaret er ulovfestet og det er ansett for å være et alminnelig kontraktsrettslig

---

⁹³ Lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven)

⁹⁴ Falkanger og Bull, s. 154

⁹⁵ Falkanger og Bull, s. 154-155

⁹⁶ Falkanger og Bull, s. 146

⁹⁷ Falkanger og Bull, s. 146-147

prinsipp. Den sentrale avgjørelsen er Rt. 1986 s. 1386 (Block Watne), her uttaler førstvoterende det som anses for å være gjeldende rett:

«Etter alminnelige kontraktsregler må det gjelde at den som bruker en medhjelper til å oppfylle en kontraktsmessig forpliktelse, som hovedregel hefter for kontraktsbrudd som følge av medhjelperens handlinger på samme måte som om disse var foretatt av ham selv. Dette kontraktshjelperansvaret gjelder også i utgangspunktet når medhjelperen er å anse som en selvstendig oppdragstaker», jf. s. 1393 femte avsnitt.

Førstvoterende fremhever her at ansvaret som utgangspunkt også gjelder når medhjelperen er en selvstendig oppdragstaker. Når det foreligger en kontraktsplikt om å levere en ytelse, kan ikke debitor redusere sitt ansvar ved å overlate oppfyllelsen til andre. Hagstrøm begrunner synspunktet med å vise til at konsekvensen av en adgang til å redusere sitt ansvar blir at «debitor kunne delegere bort sine forpliktelser ved å legge oppfyllelshandlinger til selvstendige oppdragstakere».⁹⁸ Uttalelsen har særlig relevans for oppgavens problemstilling.

Kontraktshjelperansvaret viser at der hvor den ene parten har plikt, i dette tilfellet ved kontrakt, holdes oppdragsgiveren ansvarlig for oppdragstakerens kontraktsbrudd. Skadelidte har en berettiget forventning om at kontraktsparten holdes ansvarlig for manglende oppfyllelse av avtalen, uansett om misligholdet er begått av kontraktsparten selv eller hans medhjelper. Tilknytningen mellom oppdragsgiver og skadelidte er sterkere enn i et ordinært oppdragsforhold, noe som taler for et utvidet ansvar.

3.5 Utviklingen i offentlig omsorgsvirksomhet

Offentlig omsorgsvirksomhet har siden skadeserstatningsloven trådte i kraft i stor grad blitt delegert bort til private aktører. Tendensen i de senere år er at flere blir ansett som arbeidstakere og at bruken av oppdragstakere minker. Et eksempel er at avlastere nå som hovedregel anses som arbeidstakere og ikke oppdragstakere, jf. Rt. 2013 s. 354 (Avlasterdom 1) og Rt. 2016 s. 1366 A (Avlasterdom 2). Sakene gjaldt to forskjellige avlastere som ønsket et sterkere vern etter arbeidsmiljøloven⁹⁹ og ferieloven.¹⁰⁰ Arbeidsmiljøloven og ferieloven

---

⁹⁸ Hagstrøm 2011, s. 487

⁹⁹ Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven, aml.)

¹⁰⁰ Lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie (ferieloven)

gjelder for arbeidstakere, og oppdragstakere får dermed ikke de rettigheter og vern som følger av disse lovene, jf. aml. § 2 og ferieloven § 1.

I forskrift 1. august 2006 til opplæringsloven har lovgiver tettet et erstatningshull som gjaldt elever i grunnskolen og videregående skole. Før endringen i 2006 var elever ikke erstatningsrettslig sikret mot ulykke på vei til og fra skolen. De forsikringene som gjaldt var avhengige av hvilken kommune man tilhørte, noe som førte til ulikheter mellom skoleelever avhengig av hvilken kommune de bodde i. På grunn av denne uheldige og potensielt urettferdige ordningen ble den endret. Nå er det offentlige, herunder kommune og fylkeskommune, pålagt ved lov «å sørge for ulykkesforsikring» for alle elever, jf. Lov 17. juli 1998 nr. 61 § 13-3b (endret 1. august 2006). Det kan hevdes at det offentlige her blir indirekte ansvarlig for den skade som forårsakes av en oppdragstaker. Forsikringen gjelder blant annet all transport til og fra skolen, og ekskursjoner og skoleturer hvor elevene deltar, jf. forskrift til opplæringsloven § 8-4. For alle praktiske formål er det ikke en fare for at elevene ikke får dekket sitt tap gjennom en slik ordning.

Nylig har det også fra politisk hold blitt fremmet forslag om å deprivatisere helse- og omsorgstjenester. I dag er slike tjenester i mange kommuner delegert bort til private aktører som utøver helse- og omsorgstjenester for det offentlige, et eksempel er barnevernstjenester.¹⁰¹

3.6 Konklusjon

De tilfeller hvor lovgiver og domstolen har gjort unntak fra hovedregelen gir noen holdepunkter for når det kan være aktuelt med en utvidelse av ansvaret, og dermed eventuelt hva som kan omfattes av formuleringen i «særlige tilfelle».¹⁰²

For å holde oppdragsgiver objektivt ansvarlig for oppdragstakers skadeforvoldelse synes det overordnet å være krav om at det er en særlig tilknytning.¹⁰³ Tilknytningen kan deles opp i oppdragsgivers tilknytning til arbeidet, skadetilfelle og skaderisiko, og oppdragsgivers tilknytning til oppdragstakeren og skadelidte.

---

¹⁰¹ https://www.vg.no/i/mRWLlO?utm_source=kopierlink&utm_content=deleknapp&utm_campaign=bunn (hentet 28.11.2019)

¹⁰² Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 42

¹⁰³ Se punkt 2.1 – «en kumulasjon av tilknytningspunkter mellom den ansvarlige, aktøren og skadetilfelle.»

Tilknytningen mellom oppdragsgiver og det arbeid som utføres har ofte sitt utspring i en tillatelse, plikt eller påbud gitt gjennom lov. Skaden må forårsakes under utføring av oppdraget som er satt i verk av oppdragsgiver. Skaderisikoen er lokalisert på et avgrenset område hvor oppdragsgiver har kontroll. Virksomhetsområdet er ofte særegent og potensiell skade fører ofte til store erstatningskrav ved både person- og tingsskade.

Oppdragsgiver har ofte en sterkere tilknytning til skadelidte enn i ordinære oppdragsforhold. Tilknytningen er sterkere ved at den er enten personell eller følger av lov eller kontrakt. Ovenfor oppdragstaker har oppdragsgiver «avgjørende myndighet», og derav en viss instruksjons- og kontrollmyndighet over oppdragstaker.¹⁰⁴ Et siste moment er hensynet til skadelidte, herunder skadelidtes dekningsmulighet og ansvaret for innkrevingsprosessen.

Disse tilknytningspunktene fører med seg en forventning om at oppdragsgiver holdes ansvarlig for den skaden som er forårsaket og det erstatningskrav som medfølger. Oppdragsgiver blir dermed ansett som den som er nærmest til å bære tapet.

Eksempelene i kapittel 3 viser at ikke alle momentene er like fremtredende i alle tilfellene. I naboforhold er skaderisikoen og potensielle erstatningskrav betydelig lavere enn i petroleumsnæringen og sjøfart, men i naboforhold er tilknytningen mellom oppdragsgiver og skadelidte desto sterkere.

Utviklingen i norsk rett er at lovgiver og domstolen synes å tette igjen hull på erstatningsrettens område. Mer presist har lovgiver og domstolen utvidet ansvaret på visse områder, gitt grupper som tidligere har vært ansett som oppdragstakere status som arbeidstakere og fastslått ved lov at det offentlige har en plikt til å sørge for forsikring for utsatte grupper.

---

¹⁰⁴ Se punkt 3.1

4 Bør det offentlige ha ansvar for oppdragstakere ved utførelse av visse offentlige oppgaver?

Redegjørelsen ovenfor viser at det offentlige som utgangspunkt ikke er ansvarlig for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse på tredjemann. Verken lovgiver eller domstolen har tilsynelatende funnet det nødvendig å avklare om det offentlige er ansvarlig for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse og om det offentlige derfor kan delegere bort ansvaret ved utføring av offentlige oppgaver. Lovgivers og domstolens manglende avklaring kan gi uttrykk for at de mener de gjeldende ansvarsregler er tilfredsstillende. Utviklingen av det offentliges ansvar kan derimot tilsi at lovgiver og domstolene utvider ansvaret for det offentlige.

Drøftelsen tar utgangspunkt i typetilfeller som har blitt fremmet både i lovforarbeid og juridisk teori. Et objektivt ansvar for det offentlige kan etter min mening tenkes aktuelt på noen områder. Et objektivt ansvar blir enten til som følge av en utvidelse av arbeidsgiveransvaret eller ved å konstruere et oppdragsgiveransvar på vedkommende område. Først drøfter jeg hvorvidt det offentlige bør ha et utvidet ansvar ved veivedlikehold og vinterdrift av offentlige veier, deretter hvorvidt det offentlige ved arbeid på eller ved eiendom bør ha et utvidet ansvar og til slutt hvorvidt det offentlige ved utøvelse av makt bør være ansvarlig for oppdragstakers erstatningsbetingende feil.

Typetilfellene som presenteres i kapittel 4 viser skillet mellom oppgaver av offentligrettslig og privatrettslig karakter, og hvordan det offentliges særlige stilling kan gjøre det aktuelt med et utvidet ansvar for det offentlige.¹⁰⁵ Av den grunn faller eksempler hvor plikten og oppdraget er av privatrettslig karakter utenfor.

Lovgiver har som vist ovenfor valgt å lovfeste unntak fra hovedregelen der hvor det foreligger en særlig tilknytning.¹⁰⁶ Vektlagte momenter er om oppdragsgiver er gitt tillatelse, plikt eller påbud gjennom lov. Virksomhetsområdets særegne karakter og skaderisiko. Tilknytningen til oppdraget og skaden. At oppdragsgiver har den «avgjørende myndighet», derav også kontroll- og instruksjonsmyndighet. Tilknytningen og hensynet til skadelidte, og forventingen til hvem

---

¹⁰⁵ Se punkt 4.1

¹⁰⁶ Se punkt 3.6

som bør holdes ansvarlig. Som unntakene viste så var ikke alle momentene like fremtredende i alle tilfellene, noe som også er tilfelle nedenfor. Momentene glir i noen grad over hverandre slik at de ikke nødvendigvis blir behandlet separat.

4.1 Det offentliges særlige stilling

Den offentlige virksomhet er tilstede i alle aspekter av samfunnet. Denne virksomheten befinner seg derfor ofte i situasjoner hvor erstatningsbetingende skade eller tap kan forekomme. Hagstrøm uttaler at plasseringen av risikoen ved skade eller tap blir «et spørsmål om en enkelt skal bære omkostningene ved statens virksomhet eller om disse skal fordeles på fellesskapet».¹⁰⁷ Den offentlige virksomhet går i all hovedsak ut på å legge til rette for et trygt, rettferdig og moderne samfunn. Virksomheten forvalter felles verdier i samfunnet, i hovedsak finansiert av borgerne gjennom skatter og avgifter. På den måten står både borgerne og det offentlige i et avhengighetsforhold som ikke i samme grad kan gjenfinnes mellom private rettssubjekter.

Hagstrøm fremhever at det offentlige har «helt andre vilkår som utgangspunkt» enn private rettssubjekter.¹⁰⁸ Det offentliges ressurser er som et klart utgangspunkt større og sikrere enn de hos en selvstendig oppdragstaker. Det offentliges mulighet til å pulverisere sitt tap er teoretisk sett ubegrenset.¹⁰⁹ Skadelidtes rett til erstatning er på den måte sikret dersom skade eller tap forekommer. Disse momentene viser at det offentlige som rettssubjekt er unikt. Det kan argumenteres for at det offentlige av disse grunner burde ha andre regler enn private rettssubjekter.

Det offentlige har monopol på lovlig utøvelse av makt og tvang overfor borgerne. Makt- og tvangsutøvelsen kommer til syne på flere områder av den offentlige virksomhet, men i denne oppgaven er fokuset på beslagsmyndigheten til politi og tollvesen, og der hvor oppbevaringen av beslag forestås av oppdragstakere.

På mange områder er det offentlige den helt dominerende aktøren eller oppdragsgiveren. Et eksempel er tilsyn og vedlikehold av veinettet. Her er det offentlige ansvarlig for majoriteten

---

¹⁰⁷ Hagstrøm, s. 37

¹⁰⁸ Hagstrøm, s. 37

¹⁰⁹ Hagstrøm, s. 37

av veiene i Norge, noe som setter det offentlige i en særlig stilling. Tilsyn med eiendom er derimot et eksempel hvor det offentliges og privates interesser og ansvar er mer sidestilt.

4.2 Vedlikehold og drift av det offentlige veinettet

Jeg redegjør først for om det offentlige ved vedlikehold av det offentlige veinettet bør ha adgang til å delegere bort utførelsen av vedlikehold til en privat entreprenør og derved være ansvarsfri. Deretter dreier drøftelsen mot de tilfeller hvor det offentlige har delegert bort utførelsen av vinterdrift av veinettet til private entreprenører.

Det offentlige veinettet omfatter «veg eller gate som er open for allmenn ferdsel og som blir halden ved like» av det offentlige, jf. vegloven (vegl.) § 1 første punktum.¹¹⁰ Opplagsplass, parkeringsplass, holdeplass, bru og kai er også regnet som vei i lovens forstand, jf. vegl. § 1 andre ledd. Forarbeidene til veglova viser at også fortau og sykkelstier er omfattet.¹¹¹

Etter en lovendring i 2015 (ikrafttredelse 01.01.2016) ble Statens vegvesens virksomhet ved utbygging, vedlikehold og drift av riksveier overdratt til et statlig utbyggingsselskap for veg, Nye Veier AS, jf. Lov 18. desember 2015 om Nye Veier AS.¹¹² For enkelthets skyld benytter jeg «det offentlige» om både Nye Veier AS og der hvor det offentlige ellers står for vedlikehold og drift av veinettet.

4.2.1 Veivedlikehold

Forarbeidene til skadeserstatningsloven åpner for at det offentlige ikke kan delegere bort ansvaret ved utførelsen av visse statsoppgaver.¹¹³ Vedlikehold av veinettet ble i statsansvarsutredningen trukket frem som et eksempel på et slikt «særlig[e] tilfelle».¹¹⁴ Komiteen uttalte på s. 36 at:

«Som eksempel kan nevnes at Staten finner det hensiktsmessig for en kortere eller lengere tid å overlate vedlikeholdet av sentrale deler av landets veinett til private

---

¹¹⁰ Lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar (vegl.?)

¹¹¹ Ot.prp. nr.53 (1961–1962) Om ny veglov, s. 56

¹¹² Prop.31 L (2015–2016) Lov om overføring av offentlige og private rettsforhold fra Statens vegvesen til et statlig utbyggingsselskap for veg, s. 1

¹¹³ Ot.prp nr. 48 (1965-1966), s. 59, se punkt. 2.2.1

¹¹⁴ Statsansvarsutredningen, s. 36

entreprenører. I et slikt tilfelle vil det kunne være erstatningsrettslig grunnlag for å anta at de private entreprenørers veivedlikehold skjer på det offentliges vegne. Det virker nemlig anstrengt og urealistisk å fastslå at dette vedlikehold opphører å være det offentliges anliggende, utelukkende fordi man av hensiktsmessighetsgrunner for kortere eller lengere tid lar private entreprenører stå for det».

Formuleringen «anstrengt og urealistisk» taler for at det for komiteens vedkommende var nokså klart at veivedlikehold fortsatt var det offentliges ansvar. Komiteen er av den oppfatning at det ved veivedlikehold «kan ligge slik an at erstatningsrettslig sterke grunner taler for å se entreprenørens arbeid som et utslag av det offentliges egen virksomhet».¹¹⁵ Komiteen tar her klart standpunkt til at ansvaret for veivedlikehold ikke «opphører å være det offentliges anliggende» dersom oppgaven blir satt bort til en privat entreprenør. Både Askeland, Hagstrøm og Stenvik fremhever at veivedlikehold er et aktuelt typetilfelle når de drøfter om det offentlige bør ha et ansvar for oppdragstakere.¹¹⁶ Selvig er av den oppfatning at dersom vedkommende oppgave ligger naturlig innenfor oppdragsgiverens egne plikter for gjennomføring, men at han likevel overlater arbeidet til noen andre bør det være et objektivt ansvar for oppdragsgiveren.¹¹⁷

Plikt ved lov

Formålsparagrafen til veglova fremhever at «[d]et er ei overordna målsetting for vegstyremaktene å skape størst mogleg trygg og god avvikling av trafikken», jf. vegl. § 1 a andre punktum.

Det følger videre at det offentlige bærer utgiftene til «planlegging, bygging, utbetring, vedlikehold og drift» av det offentlige veinettet, jf. vegl. § 20 første ledd første punktum. Å sikre tryggheten på veiene følger også av vegl. §§ 11 a og 11 b, hvor det er fremhevet en plikt til å «ha og bruke tilstrekkelige og effektive styringssystem for å sikre tryggleiken til riksvegane».

I forarbeidene til vegloven uttaler departementet at «[d]et sier seg selv at det er vegmyndigheten som forestår anlegg og vedlikehold av offentlige veger, enten den gjør dette ved sine egne ansatte ingeniører, tjenestemenn og arbeidere eller etter avtale setter arbeidet

---

¹¹⁵ Statsansvarsutredningen, s. 36

¹¹⁶ Hagstrøm og Stenvik, s. 249, Askeland, s. 170 og Hagstrøm, s. 436

¹¹⁷ Selvig, s. 34 flg.

bort til private entreprenører». ¹¹⁸ Det offentlige er ved lov pålagt å sørge for nødvendig vedlikehold og anlegg av offentlige veier, og bære utgiftene slikt arbeid medfører. Etter min mening veier plikten til å sørge for en «trygg og god avvikling av trafikken» tungt. Denne plikten, sett i sammenheng med at det offentlige er pålagt gjennom lov å både sørge for og bære utgiftene til veivedlikehold, taler for at det offentlige ikke bør kunne delegere seg bort fra denne plikten.

Virksomhetsområdets særegne karakter

Det offentlige veinettet, særlig motorveiene, hovedveiene og veiene inn til og ut av byene er der hvor det er mest trafikk og hvor skaderisikoen er størst. Vedlikehold av slike veier er særegent sammenlignet med private veier og vedlikehold generelt. Innrådt skade resulterer ofte i skade på person eller tap av liv, i tillegg til tingsskade. Skaderisikoen omfatter en større personkrets enn ved alminnelig arbeid. Erstatningskravene kan derfor bli store. Virksomhet hvor skaderisikoen gjelder et alminnelig beferdet sted og hvor personskade kan forekomme er et moment som har blitt fremhevet ved spørsmål om et strengere ansvar. ¹¹⁹ Ved veivedlikehold er skaderisikoen avgrenset til et bestemt geografisk område. Det offentlige og entreprenøren skal ha kontroll over skaderisikoen veivedlikeholdet representerer i dette området.

Asfaltkantdommen representerer hvor galt det kan gå ved vedlikehold av vei. Her omkom en motorsyklist som følge av arbeidet med veien. Staten aksepterte som nevnt ansvar for veientreprenørens feil og annenvoterende (som representerte flertallet) la aksepten uprøvd til grunn. ¹²⁰ Uttalelsen kan ses som et argument for at det offentlige bør holdes ansvarlig ved utføring av veivedlikehold. Etter min oppfatning kan ikke denne avgjørelsen alene begrunne et oppdragsgiveransvar for det offentlige, men heller fungere som et moment i vurderingen av om det offentlige bør holdes ansvarlig for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse. Hagstrøm og Stenvik ønsker derimot å tillegge avgjørelsen rettskildevekt. ¹²¹

Selve vedlikeholdet er av privatrettslig karakter. Det kan derfor anføres at det offentlige ikke burde holdes i en annen erstatningsrettslig stilling enn private eiere av vei. Offentlige og private eiere av vei kan derimot ikke anses for å utføre likt vedlikehold. Størrelsen på

---

¹¹⁸ Ot.prp. nr.53 (1961–1962), s. 68

¹¹⁹ Se blant annet Rt-1972-965 (Mønepannedommen) hvor en takstein falt ned i en «sterkt beferdet Oslogate» og skadet en forbipasserende. Se også Askeland, s. 166-170

¹²⁰ Se punkt 2.2.2, Rt. 2002 s. 253

¹²¹ Hagstrøm og Stenvik, s. 248, se også punkt 2.2.2

veivedlikeholdet og den potensielle skaderisiko er større ved vedlikehold av det offentlige veinettet enn av private veier. Et annet moment er at det offentlige kan ha og har tidligere hatt egne arbeidstakere for å utføre veivedlikehold. Utviklingen viser at effektivitets- og hensiktsmessighetsgrunner gjør at arbeidet blir satt bort til private entreprenører.¹²² Dersom det offentliges egne arbeidstakere hadde utført vedlikeholdet ville det offentlige blitt holdt ansvarlig etter arbeidsgiveransvaret, jf. skl. § 2-1.

Jeg finner at situasjonen mellom det offentliges ansvar for vedlikehold av veinettet har flere likhetstrekk med rederens ansvar ved arbeid på et skip. Falkanger og Bull uttaler følgende:

«Erfaringen viser at ved utøvelse av skipsfart kan og vil det bli begått feil som i prinsippet er erstatningsbetingende. Så lenge rederen selv har en vesentlig del av trådene i sin hånd, løper han derfor en reell risiko for å bli holdt erstatningsansvarlig, Men det er åpenbart at skipsfart i betydelig utstrekning forutsetter bruk av hjelpere av mange slag – ombord i skipet og på land. Og det blir da i praksis hjelperne som begår feilene. Er det rimelig at rederen på dette vis skal bli «immun» overfor erstatningskrav? Svaret er nei. Rederen har et ansvar for sine hjelperes feil».¹²³

Det siterte ovenfor synes like treffende hvor det offentlige har delegert bort utførelsen av veivedlikehold til en privat entreprenør. Utøvelse av veiarbeid kan og vil føre til ulykker som i prinsippet er erstatningsbetingende. Begge tilfellene kan bli utført av egne arbeidstakere, hvor de i medhold av arbeidsgiveransvaret kan holdes erstatningsansvarlig. Det offentlige bruker, på samme måte som en reder, i stor utstrekning selvstendige oppdragstakere eller hjelpere. I praksis er det da de selvstendige oppdragstakerne som begår feilene. Falkanger og Bull er av den oppfatning at det ikke er rimelig at rederen ved å delegere bort oppgaver også blir ««immun» overfor erstatningskrav». Legger vi det samme rimelighetssynspunkt til grunn for vedlikehold av vei taler det for at det offentlig ikke bør kunne delegere bort ansvar ved utøvelse av sin virksomhet.

Tilknytning og forventning

Tilknytningen mellom det offentlige og borgerne er alltid særegent. Borgerne er på grunn av det offentliges særlige stilling som oftest den svake part. På noen områder er dette spesielt

---

¹²² Ot.prp. nr.53 (1961–1962) O, s. 68, Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 42, Prop.31 L (2015–2016), s. 1

¹²³ Falkanger og Bull, s. 146-147

fremtredende, for eksempel ved bruk av makt.¹²⁴ Ved veivedlikehold er tilknytningen særegen fordi det offentlige er den helt dominerende aktøren. Tilknytningen kan deles opp i det offentliges tilknytning til skaderisikoen og skaden, og det offentliges tilknytning til oppdragstaker og skadelidte.

Den skade som blir forårsaket har sin årsak i det arbeid som er satt i verk av det offentlige.¹²⁵ Entreprenørens skadeforvoldelse er dermed et utslag av det arbeid han er satt til å utføre i henhold til den plikt som er tillagt det offentlige. Her er det naturlig å skille mellom skader som forekommer ved å avverge skader og de skader som forekommer når skaderisikoen og skaden springer ut av utøvelse av offentlig virksomhet. Etter min mening er det rimelig at det offentlige kun kan holdes objektivt ansvarlig der hvor offentlig virksomhet har skapt skaderisikoen og skaden. Skillet ble også fremhevet i Asfaltkantdommen i tilknytning til hvilken aktsomhetsnorm som skulle gjelde for vegvesenet. Høyesterett kom frem til at det i den foreliggende saken var tale om aktive handlinger fra staten, jf. Rt. 2002 s. 253, på s. 266. Oppdraget i seg selv kan karakteriseres som å avverge skade og hindre skaderisiko, ved å utbedre veistrekning. Den skaderisiko som oppstår som følge av veivedlikeholdet er imidlertid skapt av det offentliges virksomhet.¹²⁶ Tilknytningen til skaderisikoen og skaden tilsier at det offentlige derfor bør holdes ansvarlig.

Ved veivedlikehold oppstår skaderisikoen på et avgrenset område under det offentliges kontroll. Entreprenøren er den som står for det faktiske arbeidet, men det offentlige har en rett og til en viss grad en plikt til å instruere og kontrollere oppdragstaker i hans arbeid. Bakgrunnen er at det offentlige til slutt er ansvarlig for sikkerheten på veiene, se blant annet vegl. § 1 a, jf. § 11 a og § 11 b. Det offentlige har den «avgjørende myndighet» for hvor, når og hvordan vedlikeholdet utføres, jf. vegl. §§ 14 til 16. Selv om retten og plikten til å kontrollere og instruere ikke er like sterk som i alminnelige arbeidsforhold så har kontroll- og instruksjonsargumentet mistet noe av sin styrke i nyere tid. Arbeidsgiver har ofte ikke mulighet eller behov for å instruere arbeidstaker. Arbeidstaker er i nyere tid blitt mer selvstendig i sitt arbeid enn tidligere.¹²⁷

---

¹²⁴ Se punkt 4.4

¹²⁵ Se punkt 3.1 til 3.4

¹²⁶ Se punkt 2.2.2

¹²⁷ Se blant annet Avlasterdom 1 og Avlasterdom 2

Plikten til å sikre «trygg og god avvikling av trafikken» gjør at tilknytningen mellom det offentlige og skadelidte, herunder borgerne er sterkere enn i ordinære oppdragsforhold.¹²⁸ Tilknytningen følger her av lov og det offentliges særlige stilling. Det offentliges plikt overfor borgerne er trukket frem av Askeland som «et sterkt argument for oppdragsgiveransvar».¹²⁹ Etter min mening er tilknytningen mellom det offentlige og skadelidte et viktig argument for å holde det offentlige objektivt ansvarlig. Bompengordningen er en ordning som gjør denne tilknytningen sterkere. Bompengordningen gir hjemmel til en avgift som spesifikt skal brukes på «alle tiltak denne lova gir heimel for», jf. vegl. § 27 første ledd andre punktum. Ordningen skiller seg fra ordinære skatter og avgifter som ofte går til generelle felles formål.

Tilknytningen mellom det offentlige, skaderisikoen og skadelidte begrunner en forventning om at det offentlige bør holdes ansvarlig for den skade som oppstår. Skade som forårsakes ved utføring av offentlig virksomhet kan gi borgerne en berettiget forventning om at det offentlige også bør erstatte slik skade. Det samme synspunkt blir fremhevet av Hagstrøm og Stenvik, ved at «borgerne vil kunne ha berettigede forventninger om at slik virksomhet forestås av det offentlige, og at eventuelle skader erstattes av det offentlige».¹³⁰

Et moment som taler mot at det er nødvendig med et objektivt ansvar for oppdragstakers skadeforvoldelse er at veivedlikehold ofte utføres i samarbeid mellom det offentlige og oppdragstakerne. Ofte kan det være vanskelig å vite sikkert hvem som har begått den erstatningsbetingende feilen. Som Asfaltkantdommen viser kan slike forhold nå sies å være omfattet av arbeidsgiveransvaret etter skl. § 2-1 og den tilhørende læren om ansvar for anonyme og kumulative feil.¹³¹

Internasjonale kilder

Utenlandsk rett er en relevant rettskilde hvor det i norsk rett kreves ytterligere konkretisering eller presisering av en norsk regel.¹³² Det gjelder spesielt på lovtomme områder eller ved usikre rettsspørsmål. Nordisk rett er ofte mer relevant ettersom vi historisk sett har samarbeidet om lovgivning på ulike områder, herunder ved utarbeidelsen av

---

¹²⁸ Se punkt «plikt ved lov»

¹²⁹ Askeland, s. 170

¹³⁰ Hagstrøm og Stenvik, s. 249

¹³¹ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 78-79

¹³² Nygaard (2015), s. 51

skadeserstatningsloven.¹³³ På denne bakgrunn har utenlandske regler en viss vekt når det foretas en vurdering av hvordan gjeldende rett bør være.

Holle går gjennom heftelsesansvar for selvstendige oppdragstakere utenfor kontrakt i dansk rett.¹³⁴ Hun fremhever at utgangspunktet er at oppdragsgiver, som i norsk rett, ikke har et ansvar for oppdragstakers erstatningsbetingende feil.¹³⁵ I dansk rett følger det imidlertid av omfattende rettspraksis at det offentlige, så vel som private rettssubjekter, har et objektivt ansvar for «veje og andre færdselsbaners tilstand».¹³⁶ Se blant annet avgjørelsen i U 1928.953 H, hvor retten uttalte at det offentlige kunne holdes ansvarlig for veientreprenørens feil ettersom det offentlige hadde «*Raadigheten over og Tilsynet med Vejen*». Ansvarer omfatter feil som forårsakes av selvstendige oppdragstakere i forbindelse med ombygging, reparasjon og veivedlikehold.¹³⁷

Et strengt ansvar begrunnes med at «forsømte veje udgør en risiko for en større personkreds».¹³⁸ Von Eyben og Isager begrunner ansvaret med at «det offentlige er en helt dominerende hvervgiver på området».¹³⁹ De samme begrunnelsene kan legges til grunn for skaderisikoen på norske veier og det offentliges særlige stilling som oppdragsgiver ved veivedlikehold.

I svensk rett er det lovfestet at staten eller kommunen kan holdes ansvarlig for selvstendige oppdragstakere. Ansvarer gjelder «vid myndighetsutövning», jf. skadeståndslagen 3 kap 2 §.¹⁴⁰ I lovforarbeidene avgrenses begrepets rekkevidde mot virksomhet uten særlig offentligrettslig karakteristikk.¹⁴¹ Hvor grensen for hva som er virksomhet uten særlig offentligrettslig karakteristikk går, er med bakgrunn i svensk juridisk teori usikkert.¹⁴² Det er derimot klart at begrepet omfatter tilfeller hvor det offentlige bruker makt overfor borgerne.¹⁴³ Etter svensk rett er det dermed usikkert hvor langt det offentliges ansvar for selvstendige oppdragstakere går, og om det offentlige har et objektivt ansvar for offentlig veivedlikehold.

---

¹³³ Statsansvarsutredningen, s. 5 flg. Nygaard (2015), s. 51 og 220

¹³⁴ Holle, s. 79-113

¹³⁵ Holle, s. 79

¹³⁶ Holle, s. 81

¹³⁷ Holle, s. 81

¹³⁸ Holle, s. 81

¹³⁹ Von Eyben og Isager, s. 174

¹⁴⁰ Skadeståndslagen (1972:207) 3 kap 2 §.

¹⁴¹ Prop. 1989/90: 42, s. 4

¹⁴² Kleineman, s. 69, se også Holle, s. 174-177

¹⁴³ Kleineman, s. 69, se også punkt 4.4.1

I common law-tradisjoner opererer man med læren om non-delegable duties. Dette er plikter som oppdragsgiveren ikke kan sette bort til en oppdragstaker med ansvarsbefriende virkning. En slik «ikke-delegerbar plikt» er ansvar for såkalt «public nuisance», oversatt blir det ansvar for «skader som rammer allmenheten».¹⁴⁴ Denne kategorien omfatter personer som engasjerer en oppdragstaker til å utføre et oppdrag på et sted hvor allmenheten ferdes, her omfattes også motorveier.¹⁴⁵ Den eller de som eier og drifter veien er, etter common law, ansvarlig for selvstendige oppdragstakers skadeforvoldelse. Etter engelsk rett følger det også av Highways Act 1980, section 10, som lovfester at myndighetene er ansvarlige for oppdragsgivers skadeforvoldelse ved arbeid på motor- og hovedvei.

Internasjonale kilder viser at et objektivt ansvar for oppdragsgiveren ved veivedlikehold er fastslått i flere land og rettstradisjoner.¹⁴⁶ Av størst interesse for det norske rettssystem er ofte de nordiske land. Her ser vi at det offentlige etter dansk rett har et utvidet ansvar, men at svensk rett tilsynelatende begrenser ansvaret til tilfeller hvor det offentlige benytter makt overfor borgerne.

4.2.2 Rettspolitiske hensyn

Det grunnleggende hensynet bak det norske erstatningsinstituttet er å gjenopprette balansen mellom skadevolder og skadelidte.¹⁴⁷ Hensynet til skadelidte taler for at det offentlige bør holdes ansvarlig for selvstendige oppdragstakers skadeforvoldelse på tredjemann. Et moment i denne forbindelse er at verdien av erstatningen er en helt annen for skadelidte enn for det offentlige. Skadelidtes rett og mulighet til erstatning bør ikke minskes eller reduseres dersom oppdraget blir delegert bort til en privat entreprenør. Ut fra hensynet til skadelidte er en slik praksis etter mitt syn betenkelig. Nygaard anfører et lignende synspunkt ved at skadelidtes erstatningsrettslige stilling ikke bør bli svekket som følge av at oppdragsgiveren velger å overlate utføringen av arbeidet til en selvstendig oppdragstaker.¹⁴⁸

Skadelidtes dekningsmulighet er et sentralt moment i denne vurderingen. I forarbeidene til petroleumsloven er det fremhevet at kan det være vanskelig for skadelidte å få dekket sine

---

¹⁴⁴ Askeland, s. 166

¹⁴⁵ Holle, s. 121

¹⁴⁶ Askeland, s. 148, se også Holle, s. 79-113

¹⁴⁷ Hagstrøm og Stenvik, s. 17

¹⁴⁸ Nygaard (2007), s. 251

krav mot utenlandske entreprenører.¹⁴⁹ Nye Veier AS sitt prosjekt om ny E6 i Trøndelag utføres av en spansk entreprenør. Denne utviklingen viser etter mitt syn at det er et spørsmål om tid før en slik sak kommer opp for domstolene.

Det virker urimelig at skadelidtes mulighet for erstatning for skade ved utøving av offentlig virksomhet er avhengig av at et privat firma klarer å håndtere et eventuelt erstatningskrav. Hagstrøm argumenterer for en lignende likhetsbetraktning. Han hevder at en regel om et utvidet ansvar for det offentlige kan hindre rettsulikhhet ved at «delegasjonspraksis kan variere fra kommune til kommune, fra landsdel til landsdel».¹⁵⁰ Uttalelsen tilsier at kommuners forskjellige økonomiske stilling og følgelig valg av selvstendige oppdragstaker ikke skal gå utover den skadelidte. Det synes derfor mer rimelig at det offentlige har oppgjørskrisikoen ved skade. Med andre ord at det offentlige bærer risikoen for manglende likviditet hos sine oppdragstakere. Konsekvensen blir dermed at det offentlige er den som står for innkrevingsprosessen, og som bærer risikoen for å ikke få oppgjør.¹⁵¹ Et utslag av denne konsekvensen kan være en preventiv effekt hvor det offentlige gis et insentiv til å kontrollere at arbeidet utføres på en sikkerhetsmessig måte, og at valget av oppdragstaker gjøres med større omhu.¹⁵² Det kan imidlertid innvendes at mangelen på avgjørelser fra domstolene om denne problematikken taler for at det offentliges valg av og kontroll med oppdragstakere har vært god.

Dersom det offentlige tillegges et utvidet ansvar ved veivedlikehold kan det skape en trygghet for borgerne. Skadelidte er på denne måten garantert den erstatning vedkommende har krav på. Dette kan være med på å skape tillit til det offentlige. Hagstrøm og Stenvik fremhever at det er gode grunner for at «outsourcing» av offentlige oppgaver ikke bør få utilsiktede og umotiverte erstatningsrettslige konsekvenser».¹⁵³ Dersom en ulykke skjer og skadelidte ikke får erstatning som følge av at en entreprenør ikke er søkegod i Norge, vil det ytres misnøye mot de gjeldende regler. Særlig sterk misnøye kan antas dersom skaden er en alvorlig personskade. På den annen side er det noe urealistisk å anta at tilliten til det offentlige, på et generelt plan, blir tynnslitt eller svekket som følge av at ansvars plasseringen per dags dato ikke er på det offentliges hånd ved delegering av offentlige oppgaver.

---

¹⁴⁹ Ot.prp. nr.72 (1982–1983), s. 89

¹⁵⁰ Hagstrøm, s. 439

¹⁵¹ Ot.prp. nr.72 (1982–1983), s. 89

¹⁵² Hagstrøm, s. 19 og punkt 2.1

¹⁵³ Hagstrøm og Stenvik, s. 248

En vanlig oppfatning er at det offentlige i teorien har en ubegrenset adgang til å pulverisere og dekke sitt tap. Som et klart utgangspunkt er det offentliges økonomiske midler større enn den gjengse entreprenør. Det offentliges ressurser er imidlertid ofte begrensede og øremerket spesifikke formål. Dersom det offentlige blir pålagt å utbetale erstatning for slike offentlige oppgaver kan det hevdes at det ikke er en god prioritering av offentlige interesser.¹⁵⁴ Spesielt når det gjelder personskader har det offentlige allerede påtatt seg omfattende forpliktelser gjennom trygdelovgivningen.¹⁵⁵ Når det gjelder tingsskader er skadelidte ofte best sikret erstatning gjennom blant annet forsikring.

Nødvendigheten av et objektivt ansvar kan dempes ved at det lovfestes en forsikringsplikt for skade på tredjemann ved utføring av veivedlikehold for det offentlige. En slik plikt kan sammenlignes med den plikt kommuner har til «å sørge for ulykkesforsikring» for elever etter opplæringsloven § 13-3b. I engelsk juridisk teori er det fremhevet at forsikringsselskapene kan bli den store vinneren dersom oppdragsgiver blir holdt ansvarlig for oppdragstakers uaktsomme skadeforvoldelse på tredjemann.¹⁵⁶ Argumentet er at oppdragsgiver må forsikre seg mot skade voldt av oppdragstaker, i tillegg til allerede tegnet forsikring mot eventuelle egne skadeforvoldelser. Forsikringsordningen kan sammenlignes med den en arbeidsgiver har for egne arbeidstakere. Forskjellen er derimot at ved skade voldt av en oppdragstaker bør oppdragsgiver kunne rette krav om regress mot oppdragstakeren.

Et moment som er fremhevet av Hagstrøm er at en slik utvidelse av ansvaret kan føre til at det offentlige av frykt for ansvar ikke våger å ta nye initiativ. Argumentet er at forvaltningens handlefrihet i form av innovasjon og individualisering kan hemmes ved et utvidet og skjerpet ansvar.¹⁵⁷ Argumentet må ses i sammenheng med at det offentlige eventuelt må prioritere sine interesser annerledes som følge av et utvidet ansvar. Store erstatningskrav kan også gjøre det nødvendig å få gjennomført politiske endringer, for eksempel skatteøkning. En slik økning kan være politisk umulig på gitte tidspunkt.¹⁵⁸ Med andre ord kan en skjerpelse eller utvidelse av ansvaret for det offentlige gå på bekostning av andre interesser.

Det synes imidlertid urealistisk at det offentlige ikke våger å ta nye initiativ i frykt for erstatningsansvar. All virksomhet handler om å utføre kvalitetsmessig og sikkert arbeid som

---

¹⁵⁴ Hagstrøm, s. 39

¹⁵⁵ Se blant annet Lov 28. februar 1997nr. 19 om folketrygd

¹⁵⁶ Morgan, s. 135-136

¹⁵⁷ Hagstrøm, s. 40

¹⁵⁸ Hagstrøm, s. 39-40

ikke skader samfunnet, tredjemenn eller personer i tilknytning til virksomheten. Dersom det offentlige ved utøvelse av sin virksomhet forårsaker skade på tredjemann bør et erstatningskrav heller fungere som et insentiv til å sørge for at en slik skade eller ulykke ikke skjer igjen.

4.2.3 Vinterdrift

Denne drøftelsen gjelder det offentliges ansvar for å holde offentlige veier trygge og sikre gjennom vinteren. Ansvaret kan bestå i å brøyte og strø sand eller grus i kjørebane eller på fortau og gang- og sykkelveier. Dersom en kommune hyrer inn et firma for å utføre vinterdrift og hvor oppdragstaker misligholder sin plikt, og det fører til skade på tredjemann vil det kunne bli spørsmål om kommunen bør holdes ansvarlig på objektive grunner.

Ansvaret for drift av kommunale veier, herunder gangveier, følger på samme måte som for riksveier og hovedveier av vegl. § 1 a og § 20.¹⁵⁹ I Ot.prp. nr. 60 (1994-1995) er ansvaret presisert til å omfatte blant annet brøyting og strøing.¹⁶⁰

Mange av vurderingsmomentene som ble gjort gjeldende i punktene 4.2.1 og 4.2.2 kan også gjøres gjeldende ved vinterdrift. Plikten følger også her som vist av lov. Det offentlige har en plikt overfor borgerne til å sørge for at fremkommeligheten i det offentlige landskap er så trygg og sikker som mulig, jf. vegl. § 1 a. Ved utføring av vinterdrift er det ofte ikke synbart hvilket firma som utfører strøingen eller brøytingen, noe som automatisk kan flytte forventningen om ansvar over på det offentlige. Tilknytningen mellom det offentlige og skadelidte er, ved vinterdrift, nokså likt som ved veivedlikehold. Skaderisikoen ved manglende drift på bilveier er potensielt like stor som ved veivedlikehold. Skaderisikoen på gangveier og i friluftsområder er derimot mindre og potensielle erstatningskrav tilsvarende lavere. Faren for alvorlig skade er et sentralt punkt ved ansvar for veivedlikehold, og små feil fra det offentlige eller dens oppdragstakere kan føre til store ulykker. Det kan imidlertid forekomme alvorlige skader også på gang- og sykkelstier, men ofte ikke i det omfang som kan forekomme ved trafikkulykker.

På grunn av det nordiske klima og de værforhold som er tilstede i Norge vil veiene, og underlaget generelt, bli glatte og dekt med snø om vinteren. Slike forhold øker risikoen for at

---

¹⁵⁹ Se punkt 4.2.1 om «plikt ved lov»

¹⁶⁰ Ot.prp. nr. 60 (1994-1995) Om lov om endringer i veglov 21. juni 1963 nr. 23, s. 4

ulykker og skader kan forekomme. Det offentliges oppgave er å avverge eller minimere den naturlige oppståtte skaderisikoen. I forbindelse med vinterdrift har det offentlige eller noen som opptrer i det offentliges tjeneste ikke skapt skaderisikoen. Skaderisikoen ved vinterdrift er dermed forskjellig fra veivedlikehold, hvor skaderisikoen oppstår som følge av veivedlikeholdet. I slike tilfeller kan det etter mitt syn virke urimelig at det offentlige holdes ansvarlig på objektivt grunnlag. Det kan anføres at så lenge valget av oppdragstaker er forsvarlig, bør ikke det offentlige holdes ansvarlig for den skade som kan forekomme som følge av oppdragstakerens uaktsomhet.¹⁶¹

Å brøyte og strø på veiene er arbeid som må skje kontinuerlig når det enten er snøfall eller så kaldt at det legger seg is på veiene. Det er vanskelig å ha kontroll på hvor skaderisikoen er størst og hvor skade kan forekomme ettersom det er en generelt økt skaderisiko på et stort område. Til forskjell gjelder veivedlikehold et avgrenset område hvor det offentlige har mer kontroll over skaderisikoen enn der hvor et stort område er omfattet av skaderisikoen.¹⁶²

I dansk rett har grunneier og bruker av eiendom plikt til «glatførebekæmpelse og snerydding», jf. vedlikeholdsloven § 62.¹⁶³ Plikten gjelder uansett om det er et privat rettssubjekt eller det offentlige som er grunneier. Det er antatt av blant annet Holle at dersom en grunneier, det offentlige eller en privatperson, delegerer bort ansvaret for utføringen til en oppdragstaker, blir ikke grunneieren fri for ansvar som følge av oppdragstakerens erstatningsbetingende skadeforvoldelse.¹⁶⁴ Grunneieren har i et slikt tilfelle krav på regress mot oppdragstakeren. For svensk rett viser jeg til punkt 4.3.5 hvor det offentlige kun har ansvar for selvstendige oppdragstakere ved utøving av makt.

En slik delegering fremmer på den ene side effektivitet og private næringsinteresser. På den annen side er det etter min mening rettspolitisk uheldig at det offentlige i slike tilfeller holdes ansvarlig for den skade som forekommer, hvor det offentlige ikke kan sies å ha skyld i verken risikoen eller skaden. De fleste store kommuner har i tillegg etablert et varslingsystem hvor alle kan varsle om at et område trenger utbedring.

---

¹⁶¹ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 59, se også punkt 2.2.1

¹⁶² Se punkt 4.2.1 om «særegen karakter og skaderisiko»

¹⁶³ LOV nr 1520 af 27/12/2014, Lov om offentlige veje m.v

¹⁶⁴ Holle, s. 206

4.2.4 Konklusjon

Det offentlige har en plikt til å sørge for at det offentlige veinettet er sikkert og trygt, gjennom blant annet vedlikehold og vinterdrift av veinettet. Vedlikeholdet skaper en skaderisiko som det offentlige bør være ansvarlig for. Skaderisikoen er i slike tilfeller stor og den rammer en større personkrets. Som den dominerende oppdragsgiver på området blir det offentlige i realiteten immun mot erstatningskrav for skade på tredjemann ved utføring av denne virksomheten. En slik regel er etter mitt syn ikke rimelig. Skadelidtes mulighet til erstatning bør ikke avhenge av hvilket firma som får oppdraget på vedkommende veistrekning. Det foreligger derfor etter min mening en særlig tilknytning mellom det offentlige, oppdragstaker, skadetilfelle og skadelidte.

Etter min mening bør det offentlige ha et objektivt ansvar for oppdragstakeres utførelse av veivedlikehold. Det offentlige må kunne rette krav om regress mot oppdragstakeren. Om domstolen er villige til å utvide rekkevidden av arbeidsgiveransvaret på denne måten er jeg derimot usikker på. Domstolen vil etter min mening være tilbakeholdne med utvide rekkevidden av arbeidsgiveransvaret til også å gjelde oppdragstakere. Høyesterett har hittil løst de sakene hvor rekkevidden av mulige unntak fra hovedregelen kunne blitt avklart, herunder ansvar for oppdragstakeres skadeforvoldelse, på andre grunnlag. På den annen side kan asfaltkantdommen ses som et steg i retning av et oppdragsgiveransvar for det offentlige ved veivedlikehold. Et alternativ er å etablere et oppdragsgiveransvar for det offentlige ved veivedlikehold.

For vinterdrift av veier er jeg derimot kommet til at vanlige erstatningsregler er tilstrekkelige. Begrunnelsen er hovedsakelig at det offentlige ikke har skapt faren i slike tilfeller. Etter mitt syn er det urimelig at det offentlige holdes ansvarlig når denne plikten er forsvarlig delegert til en privat aktør. Et annet moment er at det offentlige har mindre kontroll over området hvor skaden kan skje ved utføring vinterdrift.

4.3 Tilfeller hvor det offentlige er eier av eiendom

4.3.1 Utbedring av valglokale

I forarbeidene til skadeserstatningsloven ble det fremmet et forslag om at det offentlige eller en privat arbeidsgiver «som eier eller bruker av fast eiendom» skal være erstatningsansvarlig for den skade som voldes av selvstendige oppdragstakere.¹⁶⁵ Øvergaard argumenterer i tilsvarende baner med at en eier av en grunneiendom bør holdes ansvarlig der hvor han hyrer en annen til å styre eller å ha tilsyn med eiendommen. Dersom tredjemann påføres skade som følge av oppdragstakerens uforsvarlige tilsyn, er det etter Øvergaard sin oppfatning at eieren burde ha et tilsvarende ansvar som om oppdragstakeren var arbeidstaker.¹⁶⁶ I utgangspunktet er dette tilfellet av generell og privatrettslig karakter. Eiendom gjelder derfor i denne drøftelsen bygg hvor det offentlige er eier og hvor allmenheten har rett til adgang eller inngang.

Et eksempel av offentligrettslig karakter er der hvor en kommune i forberedelse til valg må foreta arbeid som krever en entreprenør. Arbeidet består i å gjøre valglokalet «egnet og tilgjengelig», jf. valgloven (valgl.) § 9-3 (2).¹⁶⁷ Oppdraget gjelder utbedring av inngangspartiet, slik at alle kan ta seg inn i lokalet «uten hjelp», jf. valgl. § 9-3 (2) tredje punktum. Ved uaktsomhet fra entreprenøren forekommer det skade på tredjemann.

I dette tilfellet har kommunen en plikt gjennom lov til å gjøre lokalene «egnet og tilgjengelig» for alle, jf. valgl. § 9-3 (2). Det kan argumenteres for at arbeid i denne forbindelse går utover det som vanligvis kan kalles for arbeid på eiendom. Selve arbeidet er av privatrettslig karakter noe som taler for at det offentlige, i kraft av å være det offentlige ikke burde ha en annen erstatningsrettslig stilling enn private eiere av eiendom. På den annen side er arbeidet begrunnet med at kommunen legger til rette for en av de viktigste demokratiske prosessene i samfunnet.

Tilknytningen mellom det offentlige og skaderisikoen fremstår derimot ikke særegent i dette tilfelle. For allmenheten vil arbeidet oppfattes som alminnelig arbeid på eiendom, uavhengig av om det offentlige eier bygget. Skadelidte kan derimot ha en forventning om at huseier

---

¹⁶⁵ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 40

¹⁶⁶ Øvergaard, s. 202

¹⁶⁷ Lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgl.)

holdes ansvarlig for den skade som forårsakes ved arbeid på huseierens eiendom. Arbeid på eiendom krever ofte faglig kompetanse som eieren nødvendigvis ikke har. Det kan etter min mening ikke stilles slike faglige kvalifikasjoner til de som eier eiendom, offentlig eller privat. Dette momentet ble fremhevet av Norges Huseierforbund i forarbeidene til skadeserstatningsloven.¹⁶⁸ Et oppdragsgiveransvar for arbeidsgivere og for det offentlige som eier eller bruker eiendom er etter min mening ikke en god regel.

Arbeid på eiendom kan i seg selv ikke karakteriseres som et særegent område hvor skaderisikoen er høy. Ansvar for skade ved arbeid på eiendom kan sammenlignes med det ansvar som følger av grannelova § 9.¹⁶⁹ Til tross for at skaderisikoen tilsynelatende er beskjeden og oftest utelukkende av økonomisk art holdes en grunneier ansvarlig for skade som forårsakes på en nabo sin eiendom. Begrunnelsen er som nevnt at tilknytningen mellom eier og nabo sterkere enn i ordinære oppdragsforhold.¹⁷⁰ Denne tilknytningen er ikke tilstede i disse tilfellene ettersom skaden forvoldes på en forbipasserende tredjemann.

Et objektivt ansvar for oppdragstakere ved arbeid på eiendom følger heller ikke av internasjonale kilder. Etter common law og engelsk rett, hvor det følger av Occupiers' Liability Act 1957, Section 2 (4), er det krav om uaktsomhet fra eieren. Eier må vite eller burde vite at vedlikeholdet var utført på en måte som representerte en skaderisiko for besøkende for at eier eller bruker av eiendom kan holdes ansvarlig for oppdragstakere.

4.3.2 Konklusjon

I det hele fremstår arbeidet som privatrettslig og uten offentligrettslig karakter. Dersom ansvar skulle blitt tillagt det offentlige burde også private rettssubjekter holdes ansvarlig på samme måte. Som nevnt ovenfor er jeg av den oppfatning at et generelt oppdragsgiveransvar ikke er en god regel. Det offentlige bør ikke være ansvarlig for arbeid som utføres på eiendom ved bruk av oppdragstakere.

---

¹⁶⁸ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 41

¹⁶⁹ Se punkt 3.2

¹⁷⁰ Se punkt 3.2

4.4 Tilfeller hvor det offentlige utøver makt overfor borgerne

4.4.1 Oppbevaring av beslag

Offentlig utøvelse av makt og tvang er det aspektet av offentlig myndighetsutøvelse som kan sies å representere det offentliges særlige stilling i størst grad. Det er kun det offentlige som lovlig kan utøve makt overfor borgerne og det offentliges posisjon er dermed av en helt dominerende karakter hvor borgerne klart er den svake part.

Et eksempel på slik utøving av makt er der hvor politi eller tollmyndighet har beslaglagt en eiendel, for eksempel et kjøretøy eller en båt, under ransaking eller kontroll, og hvor denne gjenstanden av hensiktsmessighetsgrunner er plassert hos en oppdragstaker for oppbevaring. Dersom det under oppbevaringen forekommer skade på gjenstanden eller der hvor gjenstanden forsvinner under oppdragstakers oppbevaring, er det anledning til å spørre om det offentlige bør holdes ansvarlig for skaden og tapet. Det forutsettes at vilkårene for ransaking og beslag er tilstede.¹⁷¹

I slike tilfeller står det offentliges særlige stilling ved utøvelse av makt og tvang overfor borgerne sentralt. Adgangen til å ta beslag i eller holde tilbake en eiendel eid av et privat rettssubjekt er regulert av henholdsvis straffeprosessloven §§ 203 til 209 og tolloven §§ 16-12 til 16-14.¹⁷² Det offentlige har dermed fått tillatelse gjennom lov til å gjennomføre et tvangsmessig inngrep overfor et privat rettssubjekt.

Tilknytning

Tilknytningen mellom det offentlige og borgerne er i slike tilfeller særlig fremtredende.¹⁷³ Det er en asymmetri i styrkeforholdet mellom det offentlige og skadelidte, hvor skadelidte fremstår som den klart svakere part. Med utgangspunkt i eksempelet ovenfor er det også det offentlige som har initiert beslaget. Det offentlige står dermed i direkte tilknytning til skadelidte, til forskjell fra typetilfellet med vedlikehold av vei og hvor det offentlige eier eller har ansvar for eiendom.¹⁷⁴

---

¹⁷¹ Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven, stprl.) §§ 203 til 209 og lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) §§ 16-12 til 16-14.

¹⁷² Se note 171

¹⁷³ Se punkt 4.2.1 om tilknytning

¹⁷⁴ Se punkt 4.2 og 4.3

Oppbevaringen av det beslaglagte gods skjer på det offentliges regning og tilknytningen mellom det offentlige og oppdragstakeren er dermed av en slik art at oppdragstakeren utfører oppdraget i det offentliges tjeneste.¹⁷⁵ Utøvelse av makt, herunder beslag av gods, er i det offentliges interesse uansett om selve oppbevaringen forestås av en privat aktør. Synspunktet kan illustreres av RG. 1953 s. 237, en avgjørelse fra etterkrigstiden i Norge.

Saken gjaldt et erstatningskrav mot staten for bortkomne gjenstander i forbindelse med en arrestasjon og etterfølgende ransaking av et N.S.-medlem i dagene etter frigjøringen i 1945. Under ransakingen deltok to polititjenestemenn fra Oslo politi og en hjemmestyrkemann. Beslaget inneholdt forskjellige gjenstander blant annet en del uniformer og brennevin. Etter ransakingen meddelte hjemmestyrkemannen at han hadde tillatelse til å ta med seg brennevinen til sin egen forlegning, hvorefter polititjenestemennene ikke motsatte seg dette. I etterkant av beslaget ble brennevinen og hjemmestyrkemannen ikke lokalisert, og N.S.-medlemmet stevnet staten som erstatningsansvarlig. Lagmannsretten fant at staten var erstatningsansvarlig for at de beslaglagte gjenstander ble tatt av hjemmestyrkemannen. Lagmannsretten la vekt på at hjemmestyrkemannen «opptrådte i Statens tjeneste», og at forføyningen «skjedde i Statens interesse», jf. RG. 1953 s. 237, på s. 240-241.

Lagmannsretten kom imidlertid til et annet resultat i en tilsvarende sak to år senere. I RG. 1955 s. 215 hvor en frontkjemper og medlem av N.S. krevde erstatning for at hans eiendeler ble hentet av hjemmestyrkene i dagene etter frigjøringen og siden ble borte. Han fikk ikke medhold i sitt krav av lagmannsretten. Retten begrunnet avgjørelsen med:

«At det under de da herskende forhold ikke kunne unngåes[sic] at overgrep og forsømmelser fant sted er klart, men N. S.-medlemmer og frontkjemperne hadde selv den vesentlige andel av skylden for disse tilstander. Staten hadde ingen mulighet for å velge og vrake, og forholdene umuliggjorde effektiv kontroll. Dette var en nødvendig følge av de forhold som eksisterte på den tid, og som eksisterte som en vesentlig følge av N. S.-medlemmers og frontkjemperes landssvik», jf. RG. 1955 s. 215, på s. 218-219.

Retten tone i denne saken er uvanlig krass, noe som kan begrunnes ut fra de sterke følelser som gjorde seg gjeldende i perioden etter andre verdenskrig. Likevel er det oppsiktsvekkende

---

¹⁷⁵ Se Bølgeslagdommen, s. 159 og punkt 2.2.3 om Askeland

at retten gikk bort fra den forståelse som ble lagt til grunn i saken fra 1953. Saken fra 1953 var også i overensstemmelse med en avgjørelse fra den danske Højesteret som i prinsippet holdt den danske stat ansvarlig for skaden som ble forvoldt av en frihetskjemper, jf. UFR 1952 s. 378 H.¹⁷⁶

I juridisk teori er de uenige om avgjørelser fra lavere instanser i det hele tatt har vekt som rettskildefaktor. Fleischer har blant annet tatt til orde for et slikt standpunkt.¹⁷⁷ Nygaard har derimot tatt til orde for at utgangspunktet ved avgjørelser fra lavere instanser «må vera at den løysing dommen inneheld, iallfal bør kunne reknast som eit stykkje rettslitteratur».¹⁷⁸ Med andre ord at løsningen av avgjørelsen må ses på som et støtteelement på samme måte som juridisk teori.¹⁷⁹ I praksis vil avgjørelser fra lavere instanser ha en viss vekt når det er tale om like spørsmål, både faktisk og rettslig.¹⁸⁰

Forventning og særegen karakter

Tilknytningen mellom det offentlige og skadelidte gir en berettiget forventning om at det offentlige skal erstatte det tap han lider som følge av myndighetsutøvingen. Det området man her befinner seg på er unikt sammenlignet med både de andre typetilfellene i denne oppgaven og i samfunnet ellers.

Forventningen skadelidte har til hvem som holdes ansvarlig gir klart uttrykk for at det offentlige bør holdes ansvarlig for en eventuell skade eller tap. Det offentlige har i denne situasjonen tatt beslag i eller holdt tilbake en gjenstand vedkommende eier, det er dermed rimelig å anta at vedkommende vil holde det offentlige ansvarlig for eventuell skade som påføres gjenstanden. Når borgere blir utsatt for offentlig myndighetsutøving synes det rimelig at det offentlige også holdes ansvarlig for den skade eller tap som forekommer i forbindelse med den offentlige myndighetsutøvingen.

I en sak for den svenske Högsta domstolen (NJA 1989 s. 191), som gjaldt erstatning for skade på eiendom i tollvesenets besittelse, kom Högsta domstolen til at det offentlige skulle holdes ansvarlig for forsvunnet utstyr og den skade en seilbåt hadde blitt påført under oppbevaring hos et privat skipsverft. Tollvesenet hadde tatt beslag i en seilbåt i forbindelse med

---

¹⁷⁶ Se også Hagstrøm, s. 43

¹⁷⁷ Fleischer, s. 269 flg.

¹⁷⁸ Nygaard 2015, s. 210

¹⁷⁹ Nygaard 2015, s. 110

¹⁸⁰ Se bl.a. Eckhoff og Helgesen, s. 171, 186 flg. og 192 flg. og Nygaard, s. 317 flg.

etterforskning av en straffesak. Tollmyndigheten måtte av hensiktsmessighetsgrunner oppbevare seilbåten hos et privat skipsverft. Under oppbevaringen forekom det skader på seilbåten og dens inventar, samt forsvunnet utstyr. Høgsta domstolen kom frem til at staten hadde ansvaret for de feil og forsømmelser som verftet gjorde ved oppbevaringen av seilbåten. Begrunnelsen for at staten ble holdt ansvarlig var at oppbevaringen «utövas för statens räkning och ingått som ett led i dess myndighetsutövning», jf. premissets tredje siste avsnitt.

Avgjørelsen bygger på skadeståndslagen 3 kap. 2 §, hvor det offentlige kan holdes ansvarlig for skade eller tap som skjer «vid myndighetsutövning». Ansvaret gjelder, som avgjørelsen ovenfor viser, i hvert fall tilfeller hvor det offentlige utøver makt.¹⁸¹ Norsk rett har ingen tilsvarende regel, noe som tilsynelatende tilsier at det offentlige etter svensk rett har et utvidet ansvar sammenlignet med norsk rett. Det må bemerkes at et slikt tilfelle, etter mine undersøkelser, ikke har forekommet i norsk rett.

4.4.2 Rettspolitiske hensyn

Der hvor det offentlige benytter makt eller tvang overfor en borger, og der hvor det ved hjelp av en oppdragstaker voldes skade på skadelidtes eiendeler bør det offentlige etter min mening holdes ansvarlig. Bakgrunnen er at det er det offentlige som har tatt initiativ til situasjonen. Det gir et dårlig bilde på offentlige utøvelse av makt hvis det offentlige kan sette bort gjenstanden til en privat oppdragstaker og dermed bli fri for ansvar. Hensynet til skadelidte taler med tyngde for at det offentlige holdes ansvarlig.

I Prop. 1989/90: 42, forarbeidene til den svenske skadeståndslagen, fremhevet utvalget de viktigste rettspolitiske grunnene for at det offentlige ble tillagt ansvar for oppdragstakers skadeforvoldelse.¹⁸² Her ble økonomisk trygghet og tillit til den offentlige sektor, asymmetrien mellom det offentlige og borgerne, risikobetraktninger og pulveriseringshensyn fremhevet som de mest sentrale hensyn bak regelen.¹⁸³ Med risikobetraktninger siktet utvalget til at skadelidte blir utsatt for en skaderisiko som han selv ikke har akseptert eller kunnet

---

¹⁸¹ Se punkt 4.2.1 – Internasjonale kilder

¹⁸² Prop. 1989/90: 42 - om det allmännas ansvar enligt skadeståndslagen, s. 6

¹⁸³ Prop. 1989/90:42, s. 6, se også Holle, s. 179-180

gardert seg mot.¹⁸⁴ Disse momentene gjør seg gjeldende også etter norsk rett, noe som tilsier at det offentlige også etter norsk rett burde ha ansvar ved utøvelse av makt.

En situasjon hvor det offentlige slipper unna erstatningsansvar for beslaglagt gods vil sette tilliten til det offentliges maktutøvelse på prøve. Det synes lite rimelig at en borgers erstatningsrettslige stilling blir redusert ved at det offentlige delegerer bort ansvaret for utøving av makt overfor borgeren, her ved oppbevaring at beslaglagt gods.

4.4.3 Konklusjon

Det offentlige bør være objektivt ansvarlig for den skade eller det tap som påføres beslaglagte eiendeler under oppbevaring hos en privat oppdragstaker. Det offentlige er i denne situasjonen i en så særlig og dominerende stilling at det etter min mening virker unaturlig at det offentlige også delegerer bort ansvaret samtidig med oppdraget.

---

¹⁸⁴ Prop. 1989/90: 42, s. 6

5 Avsluttende betraktninger

Det offentliges ansvar for andres skadeforvoldelse følger de samme linjene som private rettssubjekter. På den bakgrunn er det offentlige ikke ansvarlig for oppdragstakeres erstatningsbetingende skadeforvoldelse etter gjeldende rett. Både forarbeid, rettspraksis og juridisk teori åpner for unntak fra hovedregelen. I lys av de foreliggende kildene er spørsmålet om det offentliges ansvar for selvstendige oppdragstakere ved utøvelse av offentlige oppgaver uavklart i norsk rett.

Det offentliges særlige stilling og utøving av offentlig virksomhet er fremhevet både i forarbeid og juridisk teori som begrunnelser for at det offentlige kanskje burde ha et videre ansvar enn private rettssubjekter.¹⁸⁵

Utviklingen siden ikrafttredelsen av skadeserstatningsloven går i retning av at det offentlige, i større utstrekning enn tidligere, holdes ansvarlig for andres skadeforvoldelse. Dersom utviklingen går så langt det offentlige blir pålagt et generelt oppdragsgiveransvar, er det etter mitt syn å trekke ansvaret for langt. For offentlige oppgaver, som veivedlikehold og tilfeller hvor det offentlige utøver makt er jeg av den oppfatning at det offentlige burde holdes ansvarlig for oppdragstakers erstatningsbetingende skadeforvoldelse. Bakgrunnen for dette synspunktet er det offentliges særlige og dominerende karakter ved utførelsen av disse offentlige oppgavene. Både tilknytningen og forventingen til skadelidte og skaderisikoer taler for et utvidet ansvar.

Det offentliges bruk av oppdragstakere er betydelig og det er etter min mening bare et tidsspørsmål før en sak om det offentliges ansvar blir tatt opp av domstolene. Hva som blir utfallet av en slik sak er vanskelig å spå. Høyesterett har en vid rett til å utvikle erstatnings- og identifikasjonsspørsmål, men etter mitt syn vil Høyesterett være tilbakeholden med å utvide arbeidsgiveransvaret for det offentlige til spesifikt å omfatte oppdragstakere på visse områder. En slik utvidelse representerer etter mitt syn et brudd med lovgivers vilje etter skadeserstatningsloven, hvor skillet mellom arbeids- og oppdragstaker er spesielt fremhevet.¹⁸⁶ Det kan imidlertid argumenteres for at domstolen har tatt et steg i retning av en

---

¹⁸⁵ Se punkt 4.1

¹⁸⁶ Ot.prp. nr. 48 (1965-1966), s. 40-42

slik utvidelse i Asfaltkantdommen. Ved utøvelse av makt synes en avklaring fra lovgiver som det mest aktuelle.

Kildeliste

Lovregister

Kronologisk

- Lov 17. mai 1814 Grunnloven (grl.)
Lov 17. februar 1939 nr. 1 om gjeldsbrev
Lov 16. juni 1961 nr. 15 om rettshøve mellom grannar (grannelova)
Lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar (vegl.)
Lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning (skl.)
Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)
Lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie (ferieloven)
Lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfart (sjøloven)
Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petrl.)
Lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
Lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgl.)
Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)
Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)
Lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven)

Utenlandske lover

- Occupiers' Liability Act 1957 (England)
Skadeståndslagen 2. juni 1972 (Sverige)
Highways Act 1980 (England)
LOV nr. 1520 af 27/12/2014, Lov om offentlige veje m.v (Danmark)

Lovforarbeid - med korttittel

Kronologisk

- NUT 1957:3
NUT 1957:3 Rådsegn 2 – Om eigedomsretten i grannehøve

Statsansvarutredningen	NUT 1958:8 Utkast med motiver til lov om Statens og kommunenes erstatningsansvar
Ot.prp. nr.24 (1960–1961)	Ot.prp. nr.24 (1960–1961) Om lov om rettshøve mellom grannar
Ot.prp. nr.53 (1961–1962)	Ot.prp. nr. 53 (1961–1962) Om ny veglov
Innst. II	NUT 1964:3 Innstilling om lov om Det offentliges og andre arbeidsgiveres erstatningsansvar m.m. Innstilling II
Ot.prp. nr. 48 (1965-1966)	Ot.prp. nr. 48 (1965–1966) Om lov om skadeserstatning i visse forhold
NOU 1981:33	NOU 1981:33 Erstatningsansvar for forurensningsskade som følge av petroleumsvirksomhet på norsk kontinentalsokkel, Utkast til lovregler
Ot.prp. nr.72 (1982–1983)	Ot.prp. nr.72 (1982–1983) Lov om petroleumsvirksomhet
Ot.prp. nr. 60 (1994-1995)	Ot.prp. nr. 60 (1994-1995), Om lov om endringer i veglov 21. juni 1963 nr. 23
Prop.31 L (2015–2016)	Prop.31 L (2015–2016) Lov om overføring av offentlige og private rettsforhold fra Statens vegvesen til et statlig utbyggingsselskap for veg
<i>Utenlandsk lovforarbeid</i>	
Prop. 1989/90: 42	Prop. 1989/90: 42 - om det allmännas ansvar enligt skadständslagen (Sverige)

Domsregister

Kronologisk

Rt. 1874 s. 145 A (Bølgeslag-dommen)
Rt. 1967 s. 597 A (Asfaltklumpdommen)
Rt. 1967 s. 697 A (Lierdommen)
Rt. 1972 s. 965 A (Mønepannedommen)
Rt. 1986 s. 1386 A (Block Watne)
Rt. 2002 s. 253 A (Asfaltkantdommen)
Rt. 2013 s. 354 A (Avlasterdom 1)
Rt. 2015 s. 475 A (Advokatansvar)
Rt. 2016 s. 1366 A (Avlasterdom 2)

HR-2017-2292-A

RG. 1953 s. 237 (Eidsivating lagmannsrett)
RG. 1955 s. 215 (Eidsivating lagmannsrett)

Utenlandsk rettspraksis

U 1928:953 H (Dansk Højesteret)
UFR 1952 s. 378 H (Dansk Højesteret)
NJA 1989 s. 191 (Svenske Högsta domstol)

Litteratur - med korttittel

Alfabetisk

Askeland

Askeland, Bjarte, *Erstatningsrettslig
Identifikasjon*, Bergen 2002

- Boe, Erik Magnus, *Grunnleggende juridisk metode: En introduksjon til rett og rettstenkning*, 3. utgave, 2. opplag, Oslo 2016
- Eckhoff og Helgesen, Eckhoff, Torstein og Jan E. Helgesen (red.), *Rettskildelære*, 5. utgave, 7. opplag, Oslo 2013
- Falkanger og Falkanger, Falkanger, Thor og Aage Thor Falkanger, *Tingsrett*, 8. utgave, Oslo 2016 (Juridika: kopiert 05. november 2019)
- Fleischer, Fleischer, Carl August, *Rettskilder og juridisk metode*, Oslo 1998
- Graver, Graver, Hans Petter, «Vanlig juridisk metode?: Om rettsdogmatikken som juridisk sjanger», *Tidsskriv for Rettsvitenskap*, (TFR-2008-149), s. 149-178
- Hagstrøm, Hagstrøm, Viggo, *Offentligrettslig Erstatningsansvar*, Oslo 1987
- Hagstrøm 2011, Hagstrøm, Viggo, *Obligasjonsrett*, 2. utgave, Oslo 2011
- Hagstrøm og Stenvik, Hagstrøm, Viggo og Are Stenvik, *Erstatningsrett*, Oslo 2015
- Hammer, Stang, mfl., Hammer, Ulf Trond Stang, Sverre B. Bjelland, Yngve Bustnesli og Amund Bjøranger Tørum, *Petroleumsloven Kommentarutgave*, Oslo 2009 (Juridika: kopiert 16. oktober 2019)
- Holle, Holle, Marie-Louise, *Hæftelsesansvar for selvstendig virkende tredjemænd*, 1. utgave, 1. opplag, København 2013

- Kleinemann
Kleinemann, Jan, *De offentliga rättssubjektenes sladeståndsansvar – offentligrettslig reglering med privatrettslig metod*, JT 1991-92, s. 63-80
- Kjelland
Kjelland, Morten, *Erstatningsrett en lærebok*, 1. utgave, 2 opplag, Oslo 2017 (Juridika: kopiert 31. oktober 2019)
- Morgan
Morgan, Jonathan, *Liability for independent contractors in contract and tort: duties to ensure that care is taken*, The Cambridge Law Journal, 74 (1), s. 109-139.
- Nygaard (2007)
Nygaard, Nils, *Skade og Ansvar*, 6. utgave, Bergen 2007
- Nygaard (2015)
Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utgave, 4. opplag 2015
- Prosser
Prosser, William L. og W. Page Keaton m.fl., *Prosser and Keaton on Torts*, 5. utgave, St. Paul 1984
- Selvig
Selvig, Erling, *Det såkalte husbondsansvar*, Oslo 1968
- Øvergaard
Øvergaard, Jørgen, *Norsk Erstatningsrett*, 2 utgave, Oslo 1951
- Von Eyben og Isager
Von Eyben, Bo og Helle Isager, *Lærebog i erstatningsret*, 7. utgave, København 2011